

Διαχρονική Προσέγγιση στην Αρχιτεκτονική του Ελληνικού Χώρου Τυπολογία – Συγκριτική Μορφολογία

Μάθημα 2^ο : Αρχέγονες Μορφές
Οι Απαρχές της Ανθρώπινης Κατοικίας

Μαρία Αρακαδάκη
Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΑΝΟΙΧΤΑ
ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Αρχέγονες Μορφές Οι Απαρχές της Ανθρώπινης Κατοικίας

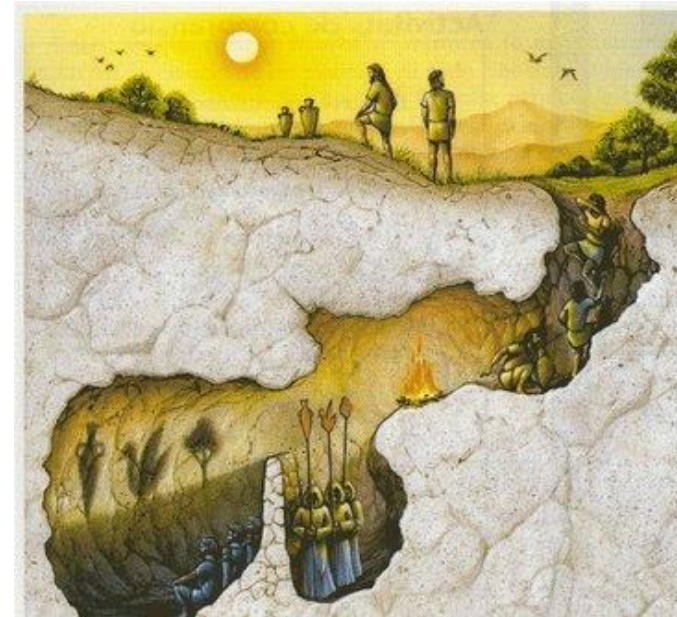
Σκοποί

- Να δοθεί μια επιγραμματική εικόνα του πώς γεννήθηκε η αρχιτεκτονική, ποιες είναι οι αρχέγονες μορφές (αρχέτυπα), ποια είναι τα χαρακτηριστικά τους και πώς συνδυάζονται και μετασχηματίζονται στο χρόνο

Ο ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ: ΟΙ ΑΠΑΡΧΕΣ

- Πριν από 20.000 χρόνια περίπου έλαβε χώρα η έξοδος του ανθρώπου από τα σπήλαια, τα οποία επί χιλιετίες του παρείχαν προστασία από τις καιρικές συνθήκες και από ποικιλώνυμους εχθρούς.

Ο ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ: ΟΙ ΑΠΑΡΧΕΣ

Τότε τού γεννήθηκε η ανάγκη της δημιουργίας τεχνητών καταφυγίων, με δύο κυρίως στόχους:

- **προφύλαξη** από τα στοιχεία της φύσης και **αποθήκευση** προμηθειών
- **αμυντική κάλυψη** από την επιθετική δραστηριότητα των ομοίων του

Η ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ

- Έτσι δημιουργήθηκε η ανάγκη της **κατασκευής χώρου**, και μαζί της η αρχιτεκτονική: ο αρχιτέκτονας είναι ακριβώς εκείνος που **χειρίζεται** και **ελέγχει** το χώρο.

ΤΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΚΑΤΑΦΥΓΙΟ

- Σε πρώτη φάση οι αρχέγονες κατασκευές του κάλυπταν, αδιαφοροποίητα και κατά τρόπο εντελώς στοιχειώδη, όλες τις παραπάνω ανάγκες, στεγάζοντας και τις εσωτερικές του ανησυχίες -το φόβο για τις σκοτεινές δυνάμεις της φύσης

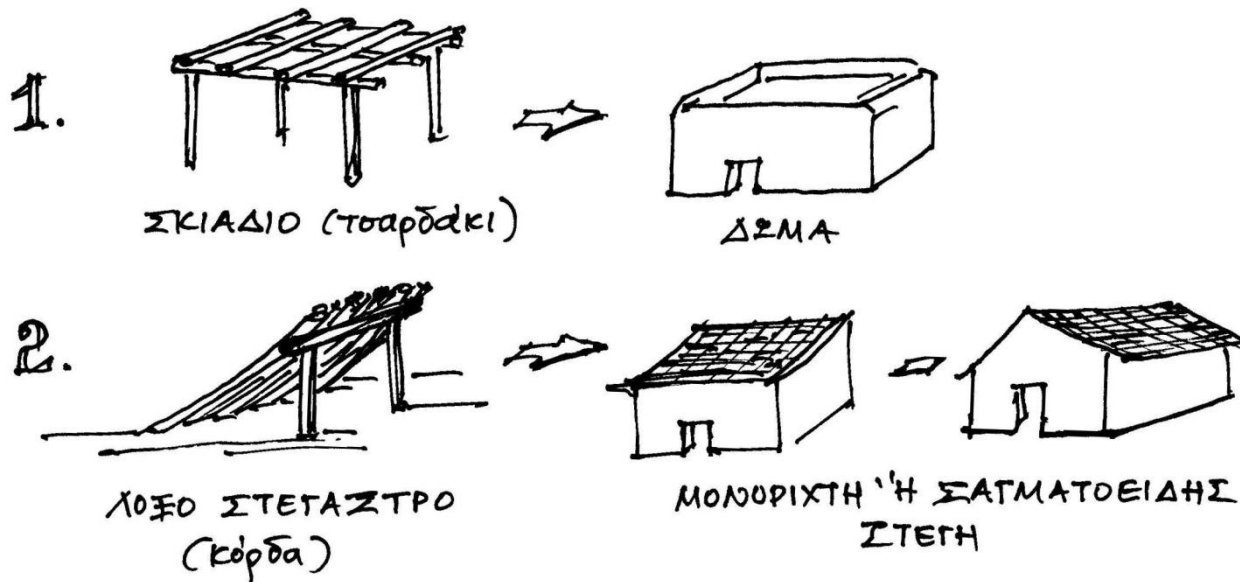

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΚΑΤΑΦΥΓΙΩΝ

- Με τον καιρό διαχωρίστηκε -ως σύνολο εκδηλώσεων αρχικά- η λατρεία του θείου, ενώ οι δύο βασικές ανάγκες επιβίωσης έδωσαν δύο είδη κελυφών: την **κατοικία** και τις **οχυρώσεις**. Έτσι αρχίζει η **κοσμική** -η μη λατρευτική -αρχιτεκτονική δημιουργία του ανθρώπου.

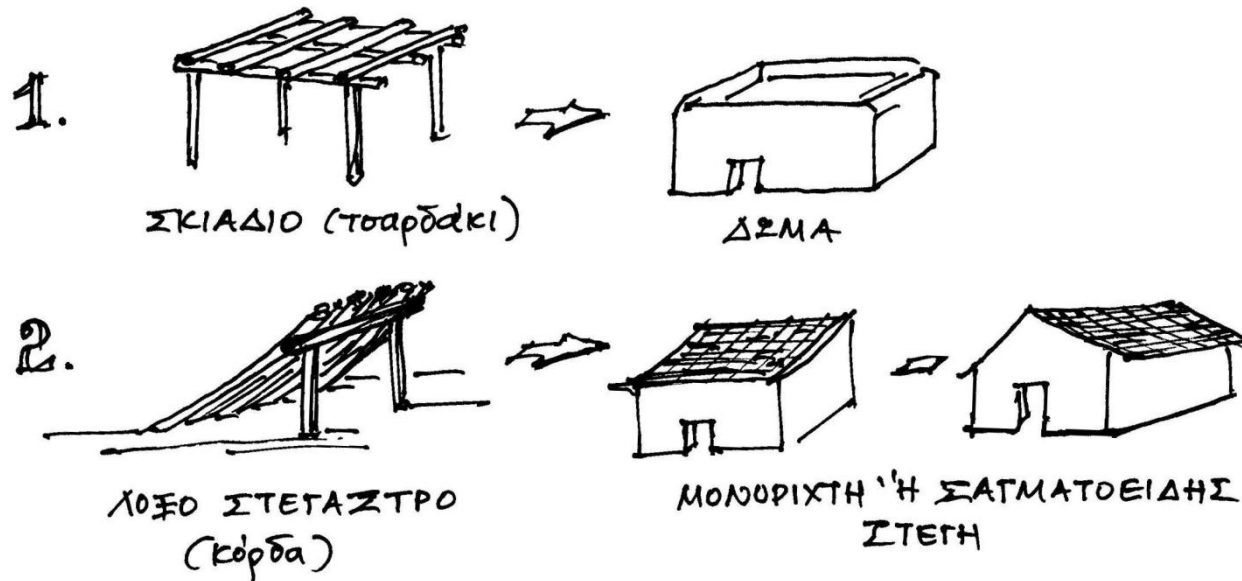
ΟΙ ΑΠΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ

- Οι πιο αρχέγονες μορφές καταφυγίου ήταν το λοξό στέγαστρο ή σκιάδιο (**κόρδα**), από το οποίο κατάγεται η επικλινής στέγη...

ΟΙ ΑΠΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ

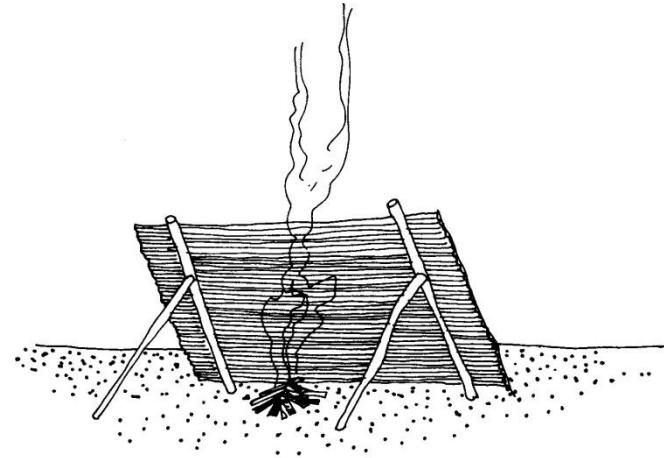
- ...και το οριζόντιο σκιάδιο (τέντα, **τσαρδάκι**), από το οποίο πιστεύεται ότι προήλθε η επίπεδη κάλυψη. Καθένα από αυτά ήταν κατάλληλο για διαφορετικές κλιματολογικές συνθήκες

ΤΟ ΛΟΞΟ ΣΤΕΓΑΣΤΡΟ (ΚΟΡΔΑ)

- Το αρχέγονο στέγαστρο επιβιώνει και σήμερα ως ανεμοφράκτης - μοναδικό καταφύγιο για ορισμένες πρωτόγονες φυλές όπως οι Semang της Μαλαισίας, που δεν διαθέτουν άλλη μορφή κατοικίας...

ΤΟ ΛΟΞΟ ΣΤΕΓΑΣΤΡΟ (ΚΟΡΔΑ)

- ...και στην ελληνική ύπαιθρο ως κάλυψη σε ποιμενικούς καταυλισμούς (**στρούγκες**) -εφ' όσον δεν έχουν υιοθετήσει τα φύλλα λαμαρίνας

ΤΟ ΟΡΙΖΟΝΤΙΟ ΣΚΙΑΔΙΟ

- Σκιάδια από χόρτο: Βερβέρων στην Τυνησία, Βεδουϊνών στο Σουδάν και Ιθαγενών στο Καμερούν

ΤΟ ΟΡΙΖΟΝΤΙΟ ΣΚΙΑΔΙΟ...

- Τέντες νομάδων από εκτεταμένο ύφασμα: Βερβέρων στη Σαχάρα και Βεδουϊνών κοντά στη Βηθανία (Ισραήλ)

...ΚΑΙ ΤΑ ΘΕΟΧΤΙΣΤΑ ΤΟΥ ΑΡΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗ

- Ο Άρης Κωνσταντινίδης ήταν από τους πρώτους που είχαν την ευαισθησία να διακρίνουν και να τονίσουν την αξία των αρχέγονων μορφών.

ΤΑ ΑΡΧΕΤΥΠΑ

- Στην αρχιτεκτονική οι απλοϊκότερες και παλαιότερες μορφές είναι συνήθως **παγκόσμιες**. Οι κατασκευές των σύγχρονων «πρωτόγονων» λαών της Αφρικής, Ασίας, Ωκεανίας, Αμαζονίου κ.λπ. μας βοηθούν να κοιτάξουμε πίσω στο χρόνο και να κατανοήσουμε και τη δική μας αρχέγονη αρχιτεκτονική.

ΤΑ ΑΡΧΕΤΥΠΑ

- Η πιο αρχετυπική μορφή είναι η κυκλική **κλαδόπλεκτη καλύβα**, που συναντάται παντού, από την αυγή της ανθρώπινης ιστορίας μέχρι σήμερα, ως ενδιαίτημα νομάδων και κτηνοτρόφων
- Κέλτικη καλύβα, Ουαλλία
- Γκάνα, καλύβα φυλής Fulani
- Ελλάδα, καλύβα νομάδων Σαρακατσάνων

ΤΑ ΑΡΧΕΤΥΠΑ

- Τα αρχέτυπα είναι μορφές **ά-χρονες**, που δεν εξελίσσονται ανά τους αιώνες και, συνήθως, και **ά-τυπες**, δηλαδή δεν εμφανίζουν ποικιλία τύπων, τουλάχιστον σε ένα συγκεκριμένο τόπο: όλες οι καλύβες ενός αφρικάνικου χωριού είναι, συνήθως, παρόμοιες.

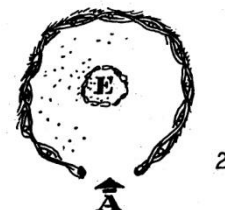
Η ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΤΩΝ ΑΡΧΕΤΥΠΩΝ

- Τα **υλικά** επηρεάζουν αποφασιστικά, αν και όχι αποκλειστικά, τις μορφές. Καθώς τα βασικά υλικά δεν έχουν αλλάξει ανά τους αιώνες, ούτε οι βασικές ανάγκες του ανθρώπου, τα αρχέτυπα επιβιώνουν διαχρονικά για την εξυπηρέτηση των βασικών αναγκών.

Η ΠΕΡΙΚΕΝΤΡΗ ΜΟΡΦΗ

- Πώς γεννήθηκε όμως η κυκλική μορφή; Πιθανότατα με τη χρήση της φωτιάς, της εστίας, ως κέντρου μιας συγκέντρωσης ανθρώπων, από την οποία στη συνέχεια δημιουργήθηκε η ανάγκη να καλυφθεί ο κύκλος με μια κατασκευή.

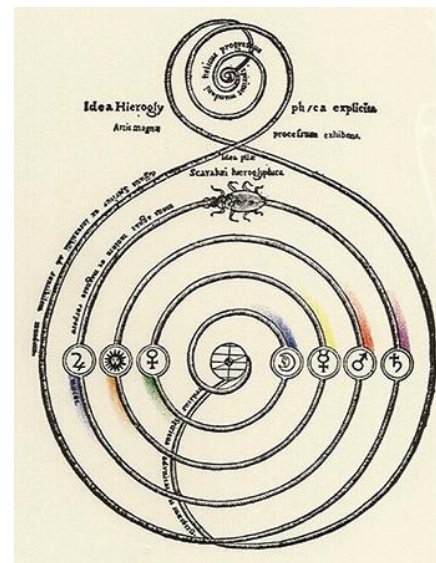

Η ΠΕΡΙΚΕΝΤΡΗ ΜΟΡΦΗ

- Ο κύκλος εμφανίζεται και σε άλλα πανάρχαια στοιχεία, όπως π.χ. τα αλώνια, πάλι για χρηστικούς λόγους.
- Επίσης, ο κύκλος θεωρείται στοιχείο προστατευτικό από τα κακά πνεύματα.
- Αντίστοιχη, γενικώς αποδεκτή άποψη για το πώς δημιουργήθηκε το τετράγωνο-ορθογώνιο σχήμα δεν φαίνεται να υπάρχει .

Η ΠΕΡΙΚΕΝΤΡΗ ΜΟΡΦΗ

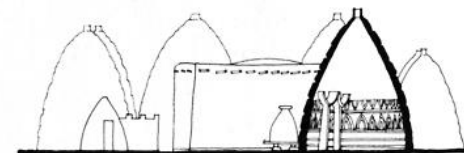
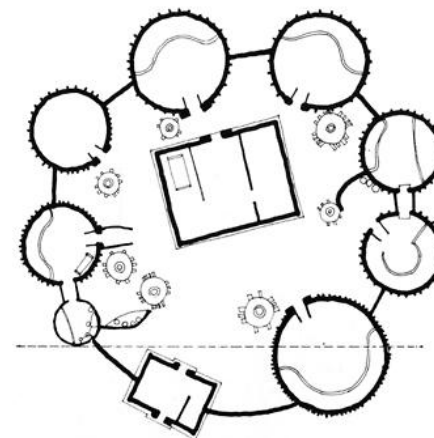
- Εκτός από τους κατασκευαστικούς λόγους, δεν πρέπει να μας διαφεύγει και το ισχυρό συμβολικό περιεχόμενο των πρωταρχικών αυτών κτηριακών τύπων

ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ ΣΤΙΣ ΠΕΡΙΚΕΝΤΡΕΣ ΜΟΡΦΕΣ

- Το μεγάλο πρόβλημα των περίκεντρων μορφών ήταν το αδύνατο της επέκτασής τους: η αύξηση του διαθέσιμου χώρου μόνο με την παράθεση άλλου όμοιου κελύφους μπορούσε να επιτευχθεί. Γι' αυτό και επικράτησαν οι **δρομικές** (ορθογωνικές, τετράγωνες) κατόψεις.

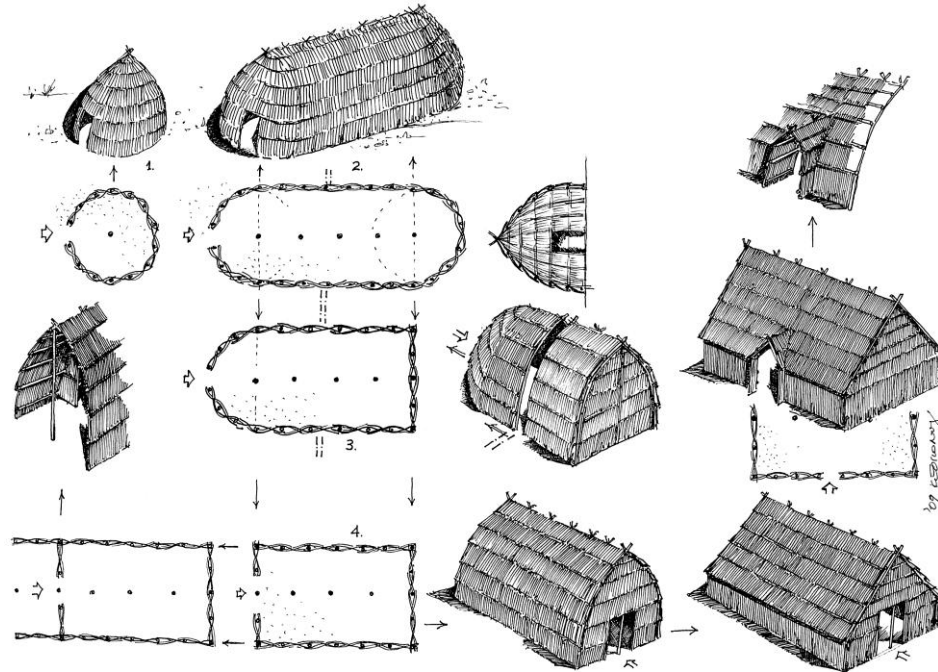

ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΥΚΛΟ ΣΤΟ ΤΕΤΡΑΓΩΝΟ

- Η κατασκευαστική εμπειρία από την κάλυψη των κυκλικών χώρων επέτρεψε αυτό το βήμα, μέσα από την ενδιάμεση μορφή της ελλειψοειδούς κάτοψης με σαγματοειδή ή κυλινδρική σκεπή.

ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΥΚΛΟ ΣΤΟ ΤΕΤΡΑΓΩΝΟ

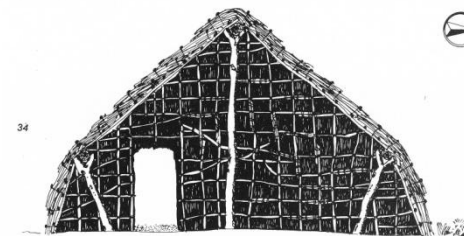
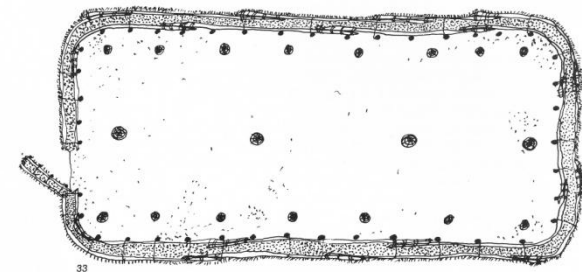

- Η αποκοπή των δύο ακραίων αψιδωτών απολήξεων οδηγεί σε ορθογωνική κάτοψη...

ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΥΚΛΟ ΣΤΟ ΤΕΤΡΑΓΩΝΟ

- ...πιθανώς, δε, πρώτα στο **στενομέτωπο** τύπο, για κατασκευαστικούς λόγους (προσπέλαση στην πλευρά με το μεγαλύτερο εσωτερικό ύψος). Πολλοί ερευνητές ωστόσο δέχονται την παράλληλη ύπαρξη των δύο αυτών βασικών τύπων.

ΤΑ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΥΛΙΚΑ

- Ο πρωτόγονος άνθρωπος εκφράζεται με ακατέργαστα φυσικά υλικά: ξύλα, φρύγανα, χώμα και πηλό, πέτρες, δέρματα ζώων

Η ΚΛΑΔΟΠΛΕΚΤΗ ΚΑΛΥΒΑ

- Η πλεκτή καλύβα ως κατάλυμα επικρατεί σχεδόν καθολικά στην Αφρική. Οι αφρικανικές καλύβες έχουν συνήθως κατακόρυφο κυλινδρικό κορμό, επιχρισμένο με μίγμα λάσπης και άχυρου για μεγαλύτερη συνοχή, και κωνική χόρτινη σκεπή

Η ΚΛΑΔΟΠΛΕΚΤΗ ΚΑΛΥΒΑ

- Οι καλύβες εμφανίζονται μεμονωμένες, ή σε ομάδες ενωμένες με λαιμό.
- Τα συγκροτήματα - χωριά από καλύβες μπορεί να περιλαμβάνουν και κυλινδρικούς αποθηκευτικούς χώρους, καλυμμένους με δώμα.

Η ΚΛΑΔΟΠΛΕΚΤΗ ΚΑΛΥΒΑ

- Καλύβες - κουβούκλια χωρίς τοίχους, από ύφασμα και δέρματα, Fulani και Τουαρέγκ του Τιμπουκτού (Μαλί)...

Η ΚΛΑΔΟΠΛΕΚΤΗ ΚΑΛΥΒΑ

- ...αλλά και με επικάλυψη λάσπης επάνω στην πλεκτή κατασκευή, από τη Ναμίμπια, την Κένυα και την Τανζανία (φυλής Μασάι)

Η ΚΛΑΔΟΠΛΕΚΤΗ ΚΑΛΥΒΑ

- Καλύβες λιμναίου τύπου, επάνω σε πασσάλους ή πέτρες, από τη Δυτική Αφρική (Burkina Faso, Benin, Νιγηρία)

Η ΚΛΑΔΟΠΛΕΚΤΗ ΚΑΛΥΒΑ

- Η αρχιτεκτονική της φυλής Dogon του Μαλί, γλυπτική από πηλό σε στρώσεις (pisé)

Η ΚΛΑΔΟΠΛΕΚΤΗ ΚΑΛΥΒΑ

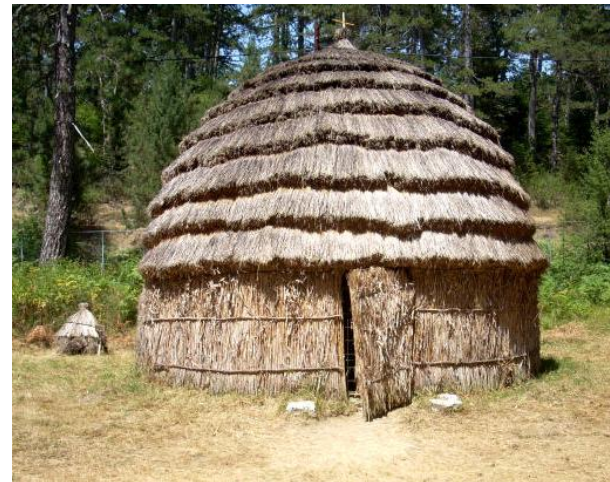
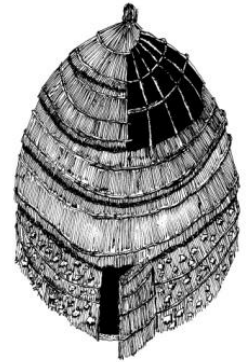
- Καλύβες μικτής τεχνικής με κορμό από λιθοδομή, από το Lesoto (N. Αφρική) και το Καμερούν

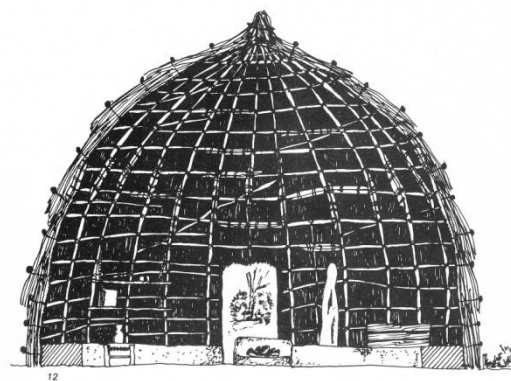
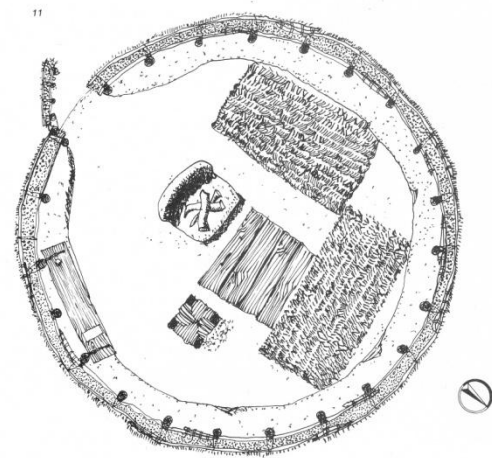
Η ΚΛΑΔΟΠΛΕΚΤΗ ΚΑΛΥΒΑ

- Παρά την απλότητά της, η πλεκτή καλύβα, ως κατασκευή, ελάχιστα επιβιώνει στη σημερινή Ελλάδα. Γνωστότερο παράδειγμα η σαρακατσάνικη καλύβα, το **κονάκι**.

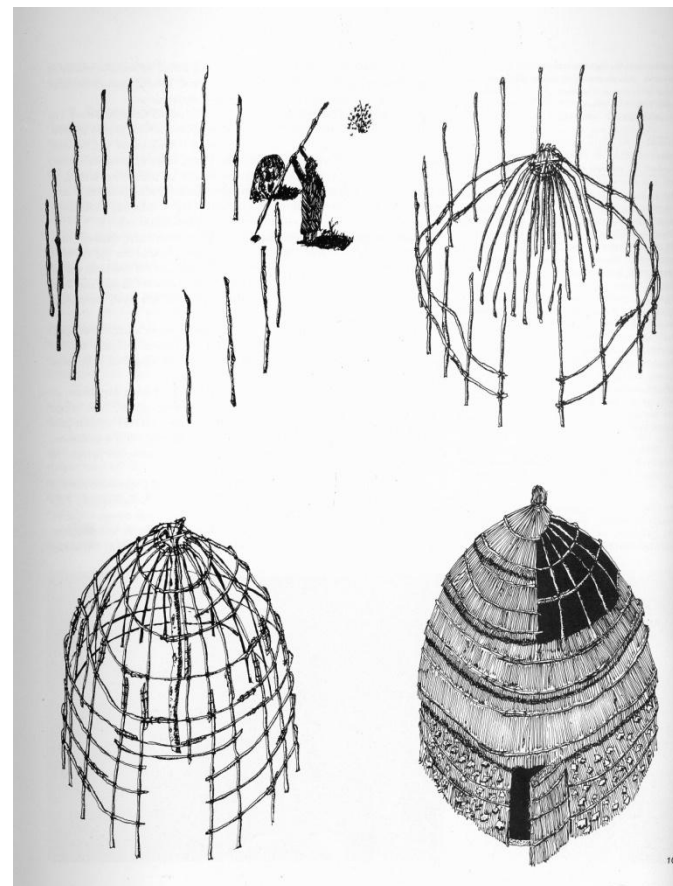
ΚΑΛΥΒΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΣΑΡΑΚΑΤΣΑΝΟΙ

- Η σαρακατσάνικη καλύβα είναι συνήθως οξυκόρυφη, με **κατσούλα**. Το εσωτερικό της είναι ευρύχωρο και πολύ δροσερό το καλοκαίρι. Στο κέντρο βρίσκεται η εστία (**βάτρα**), σημείο αναφοράς για την περίκεντρη κατασκευή.

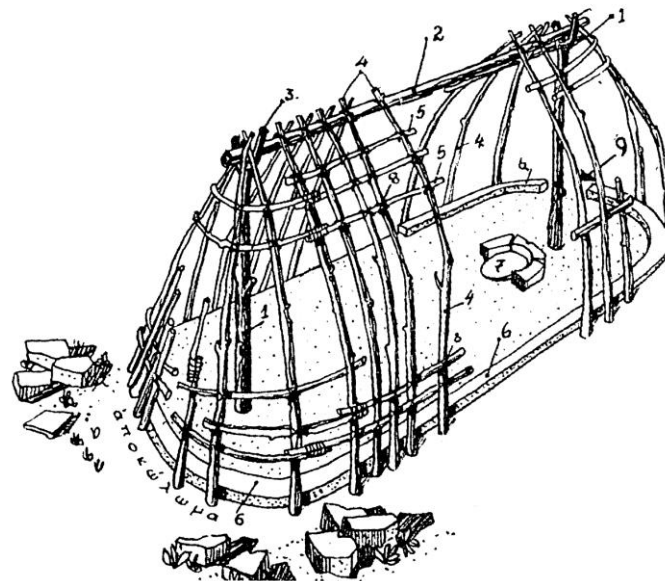
ΚΑΛΥΒΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΣΑΡΑΚΑΤΣΑΝΟΙ

- Το στήσιμο της καλύβας γίνεται από τις γυναίκες, αρχίζοντας από τα βασικά κοντάρια (**μπουχτάρια**), που συνδέονται κυκλικά με τα **λούρα**. Επάνω σ' αυτά στερεώνεται η κορυφή (**κατσούλα**) και το σύνολο καλύπτεται με φυτικό στρώμα (**σάλωμα**) πάχους περίπου 15 εκ.

ΚΑΛΥΒΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΣΑΡΑΚΑΤΣΑΝΟΙ

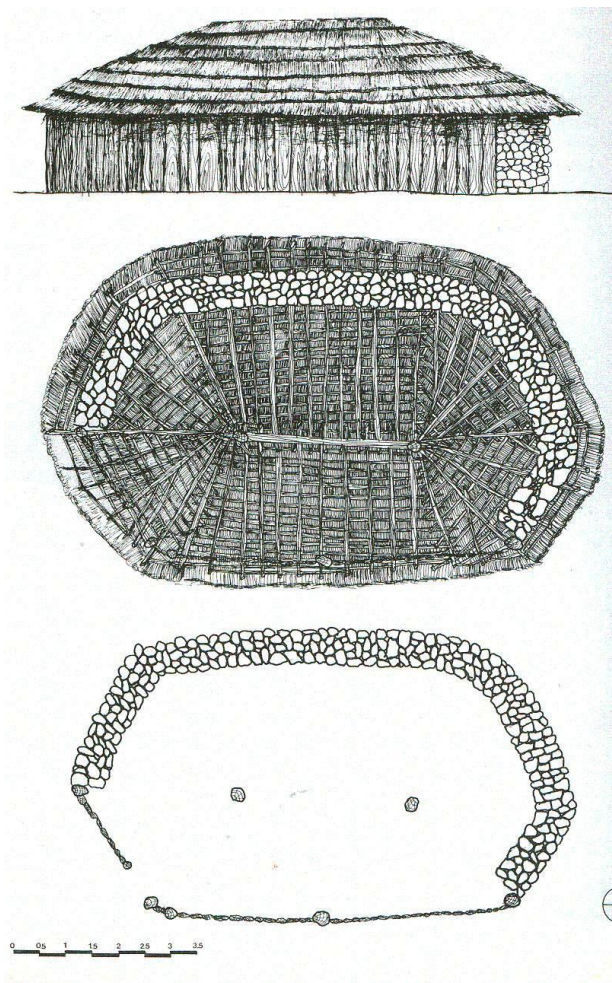
Σκαρίφημα της κατασκευής ορθογωνικής σαρακατσάνικης καλύβας με καμπύλες τις στενές πλευρές.

Άλλοι τύποι καλύβας:

- Ορθογωνική Σαρακατσάνων, ο τύπος ο λεγόμενος **A-δίπλα**

ΚΑΛΥΒΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Άλλοι τύποι καλύβας :

- **Πελάδα** ψαράδων στη λίμνη του Μεσολογγίου
- Ελλειψοειδής **Πομάκων**, με τμήμα του κορμού κτιστό

ΑΠΟ ΤΟ ΞΥΛΟ ΣΤΗΝ ΠΕΤΡΑ

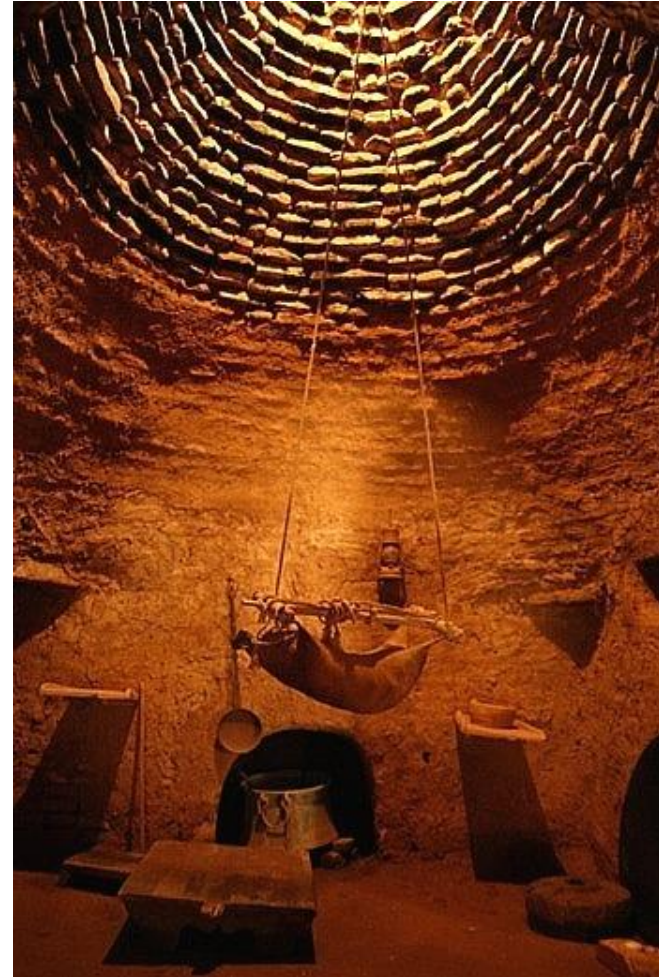
- Οι περισσότερες αρχιτεκτονικές μορφές έχουν τις απαρχές τους σε κάποια ξυλοκατασκευή: οι σταθερότερες και με μεγαλύτερες απαιτήσεις δεξιότητας πέτρινες κατασκευές μιμήθηκαν τις αρχέγονες ξύλινες.

ΑΠΟ ΤΟ ΞΥΛΟ ΣΤΗΝ ΠΕΤΡΑ

- Οι πανάρχαιες πέτρινες κατασκευές στον Παλαιό Κόσμο είναι περίκεντρες και καλύπτονται με **εκφορικό** θόλο. Παρόμοιες εκφορικές θολωτές κατασκευές γίνονται και από ωμές πλίνθους.

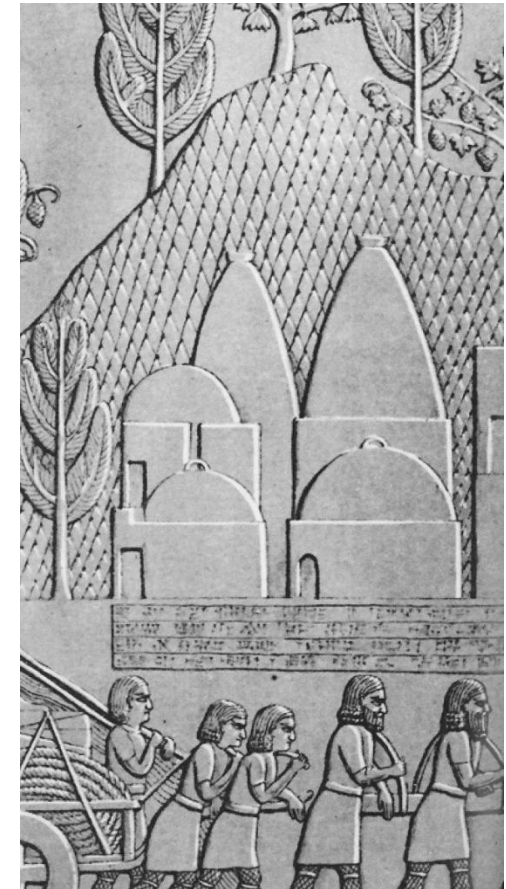
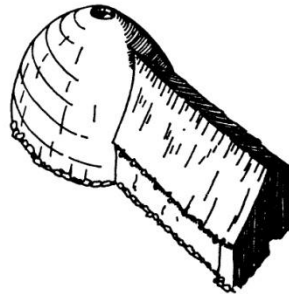
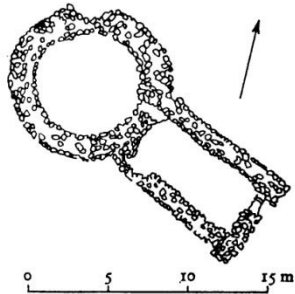
ΑΠΟ ΤΟ ΞΥΛΟ ΣΤΗΝ ΠΕΤΡΑ

- Το μεγάλο πλεονέκτημα για την εξέταση των μορφών αυτών είναι το ότι, σε αντίθεση με τις εφήμερες πλεκτές καλύβες από φθαρτά υλικά, από τους πέτρινους θόλους έχουμε **αυθεντικά υλικά κατάλοιπα.**

Η ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΚΦΟΡΑΣ

I. ΕΓΓΥΣ ΑΝΑΤΟΛΗ

- Νεολιθικά λείψανα από την περιοχή Halaf, Β. Συρία (αναπαρ.)
- Χοιροκοιτία, Κύπρος, 7000π.Χ.
- Ανάκτορα Νινευή, κυψελωτοί θόλοι σε ανάγλυφο

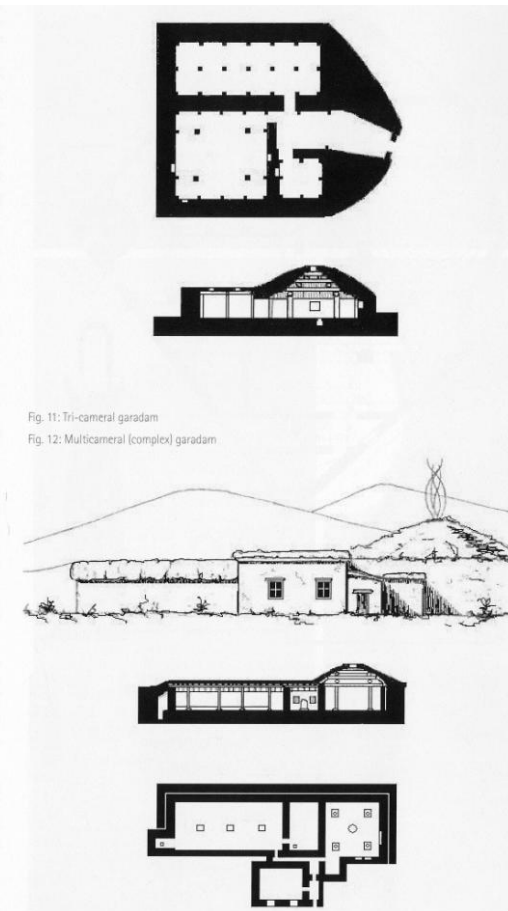
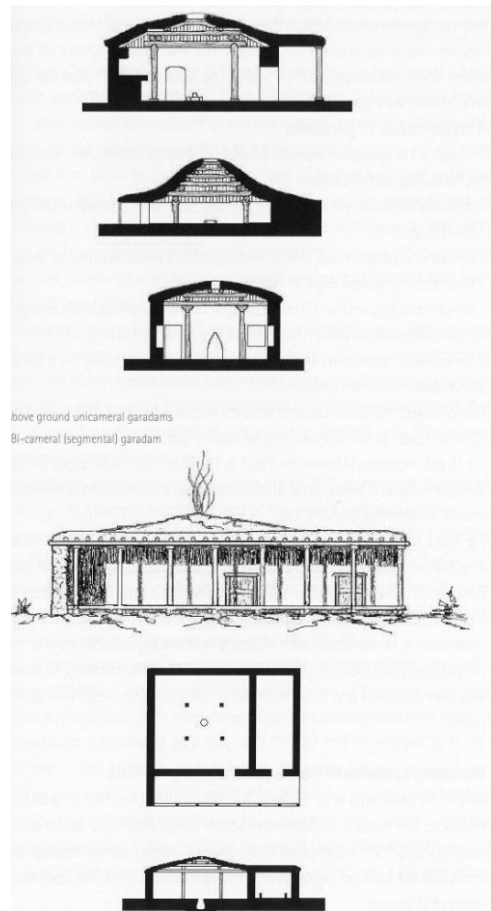

Η ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΚΦΟΡΑΣ

II. ΚΑΥΚΑΣΟΣ

- Η πλίνθινη ή πέτρινη καλύβα με εκφορικό θόλο από κορμούς δένδρων είναι μια από τις αρχαιότερες μορφές κατοικίας.

Η ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΚΦΟΡΑΣ

II. ΚΑΥΚΑΣΟΣ

- Απαντά σε όλη την περιοχή του Καυκάσου από το 5000-3000 π.Χ. μέχρι σήμερα. Η καλύβα στον τύπο του αζέρικου **garadam** έχει κεντρικό οπαίο για τον καπνό...

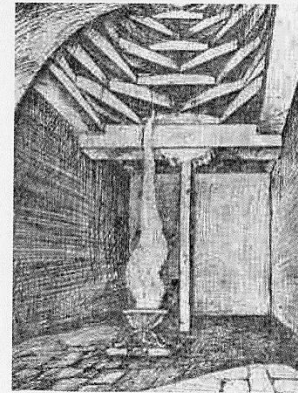

Fig. 5: Interior of ancient Garadam with wooden overlapping structure over fireplace

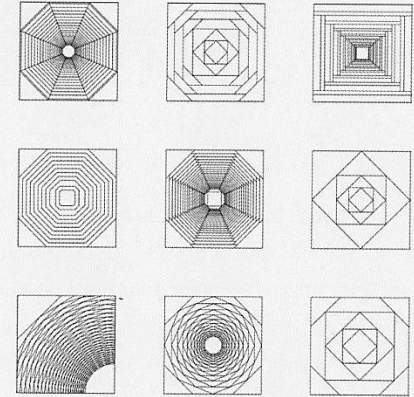
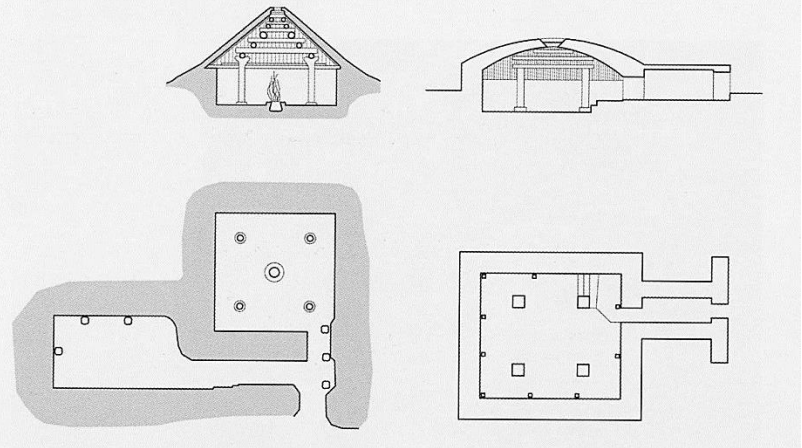
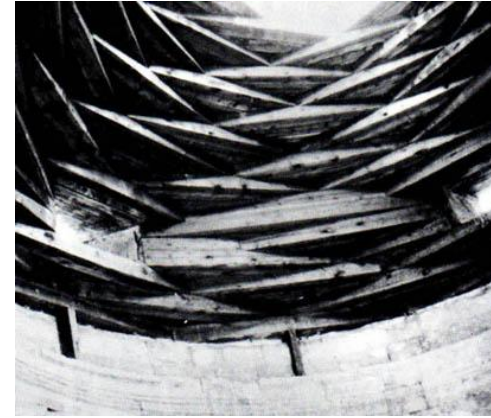

Fig. 6: Different types of overlapping structures

Η ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΚΦΟΡΑΣ

II. ΚΑΥΚΑΣΟΣ

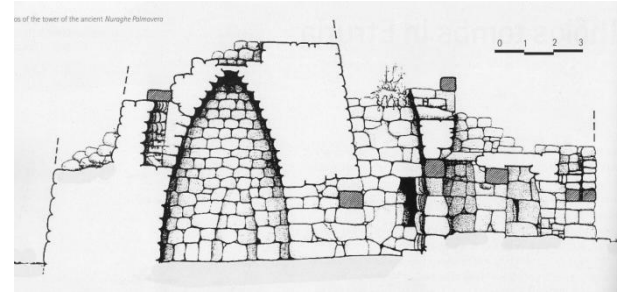
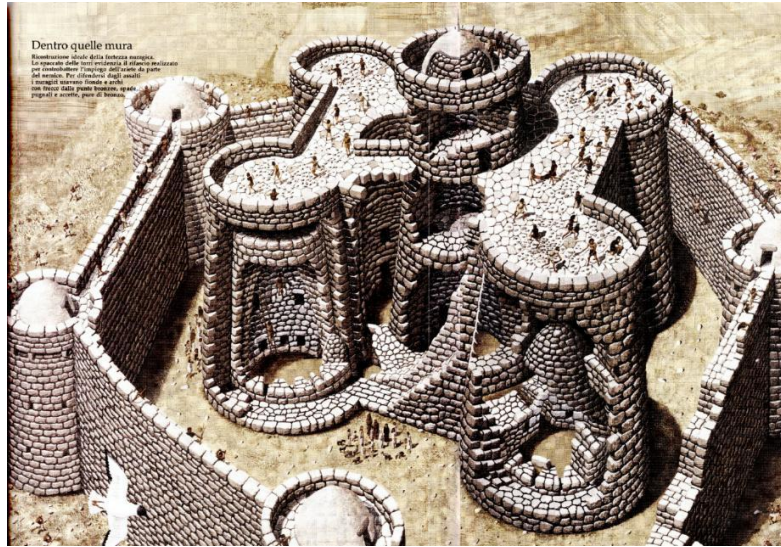
- ...και στην Αρμενία υπήρξε ο πρόγονος της μορφής του πέτρινου θόλου με **gavit**, όπως ο εικονιζόμενος από το Σαγμοσαβάνκ

Η ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΚΦΟΡΑΣ

III. ΜΕΓΑΛΙΘΙΚΗ ΔΥΤΙΚΗ ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ

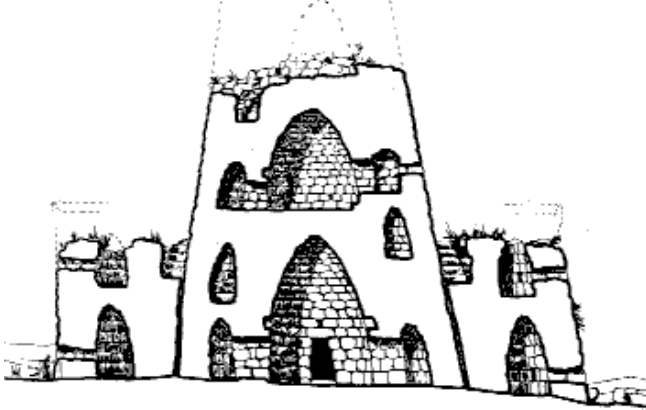
- Σαρδηνία, πύργοι
νουράγκ, 1700-200 π.Χ.
- Su Nuraxi Barumini

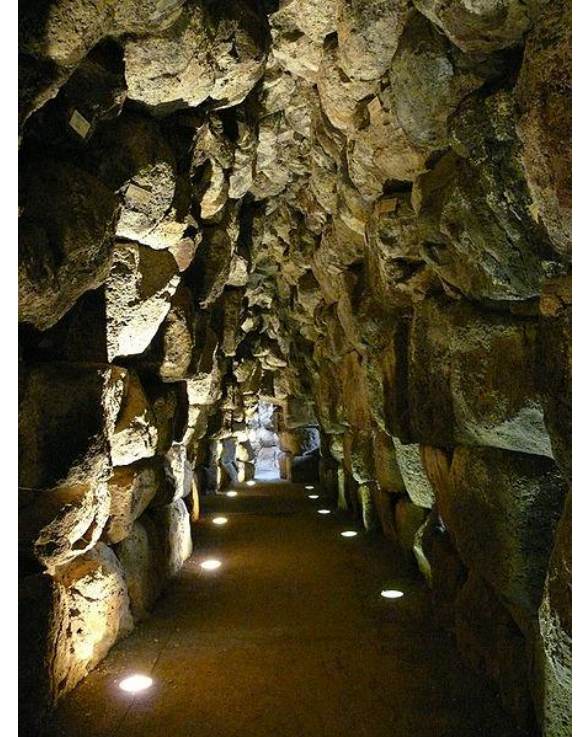

Η ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΚΦΟΡΑΣ

III. ΜΕΓΑΛΙΘΙΚΗ ΔΥΤΙΚΗ ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ

- Σαρδηνία,
βουράγκ San-
tu Antine,
Torralba

Η ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΚΦΟΡΑΣ

III. ΜΕΓΑΛΙΘΙΚΗ ΔΥΤΙΚΗ ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ

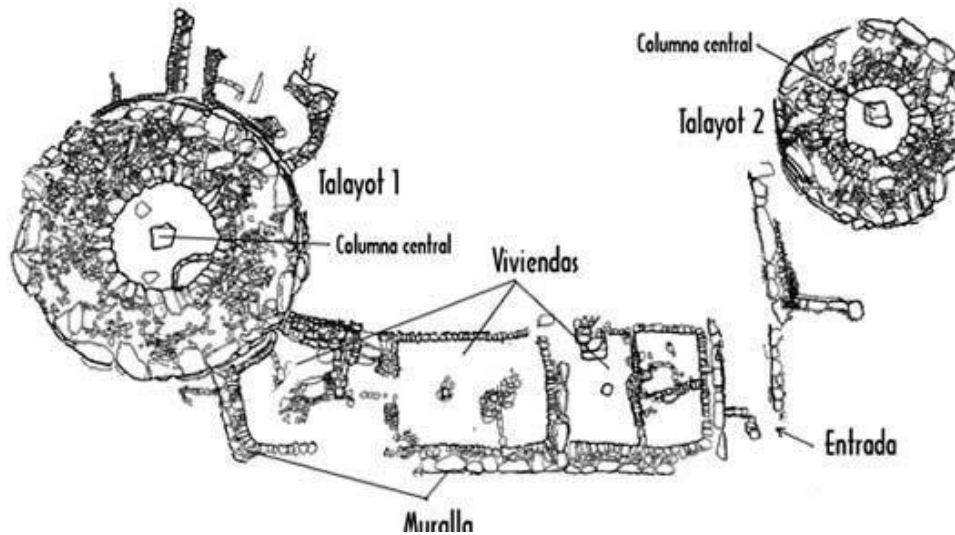
- Σαρδηνία, νουράγκ Losa, Abbasanta

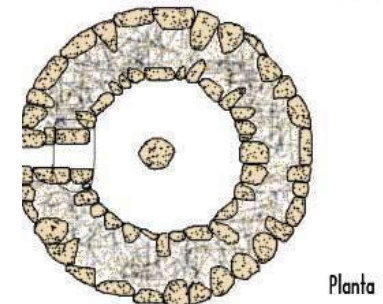
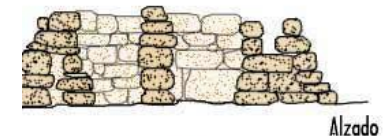

Η ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΚΦΟΡΑΣ

III. ΜΕΓΑΛΙΘΙΚΗ ΔΥΤΙΚΗ ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ

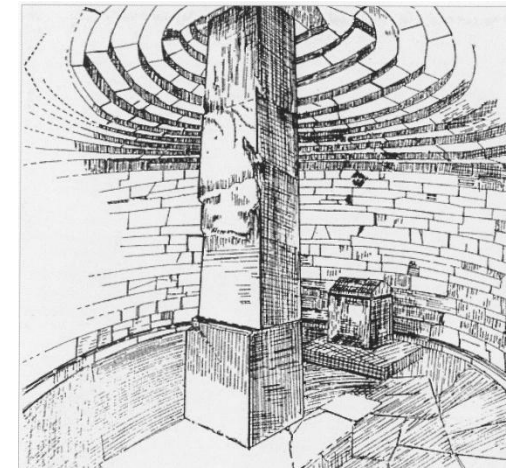
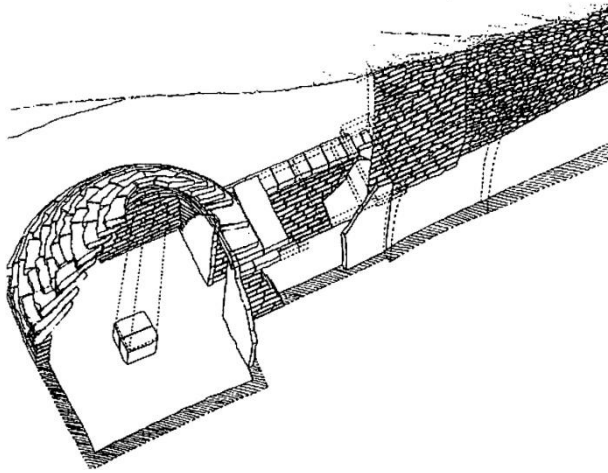

- Βαlearίδες, πύργοι **talayot**, άγνωστης χρήσης
- Talayot Son Fornes, Μαγιόρκα
- Talayot de Torrellò, Μινόρκα

Η ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΚΦΟΡΑΣ

III. ΕΤΡΟΥΣΚΟΙ

- Τοσκάνη, θολωτοί τάφοι με κεντρικό στύλο, 7ου-6ου αι.π.Χ.
- Vetulonia, Diavollino II
- Casale Marittimo, Volterra

ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΑ

Τα ευρήματα των νεολιθικών ανασκαφών πιστοποιούν την ύπαρξη τριών τύπων κατοικίας:

- της **υπόσκαφης**, για προστασία από τις καιρικές συνθήκες, με κάλυψη από ογκώδεις πλάκες αντιστηριγμένες σε σχήμα Λ
- της **κλαδόπλεκτης καλύβας** επιχρισμένης με στρώμα πηλού
- της **πασσαλόπηκτης ξύλινης λιμναίας** κατασκευής

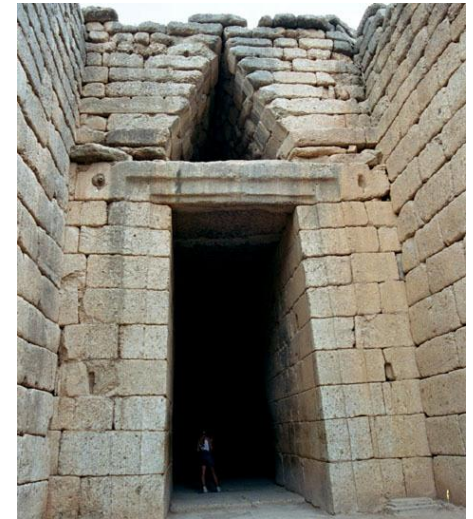
ΛΙΜΝΑΙΟΙ ΟΙΚΙΣΜΟΙ

- Στους προϊστορικούς λιμναίους οικισμούς όπως το **Δισπηλιό**, οι ξύλινες εξέδρες επάνω στις οποίες κατασκευάζονταν οι χορτοκαλύβες επικοινωνούσαν με την ξηρά μόνο με γέφυρες, για απομόνωση και ασφάλεια

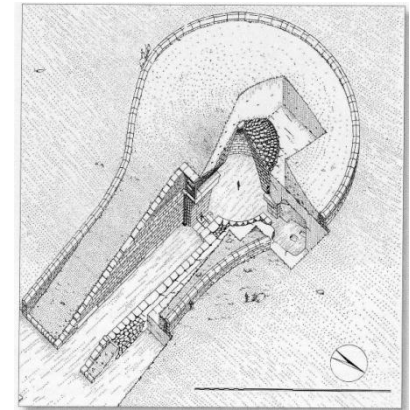
ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΟ ΑΙΓΑΙΟ

- Επειδή τα ταφικά μνημεία συνήθως έχουν ως αφητηρία την κατοικία, μεταφέρουν αντίστοιχες μορφές του ανθρώπινου ενδιαιτήματος, της καλύβας. Οι γνωστότερες παρόμοιες κατασκευές είναι οι θολωτοί μυκηναϊκοί τάφοι, με κάλυψη εκφορική κατά ομόκεντρους δακτυλίους

ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΟ ΑΙΓΑΙΟ ΕΚΦΟΡΑ ΚΑΤΑ ΔΑΚΤΥΛΙΟΥΣ

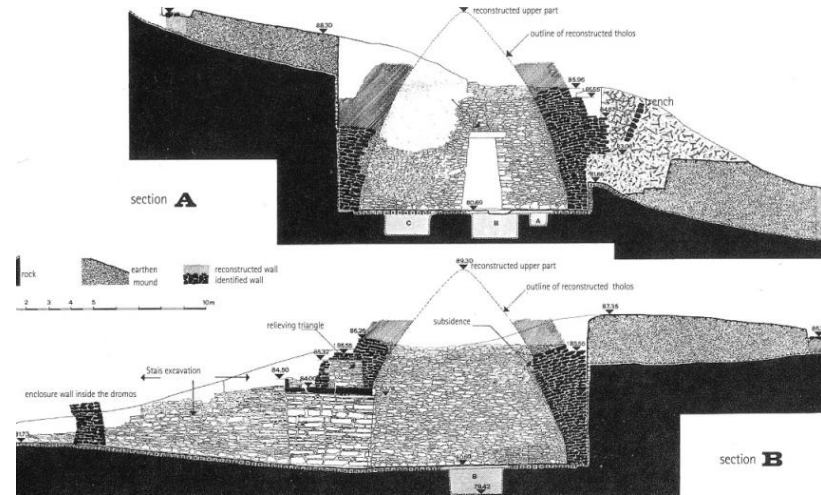
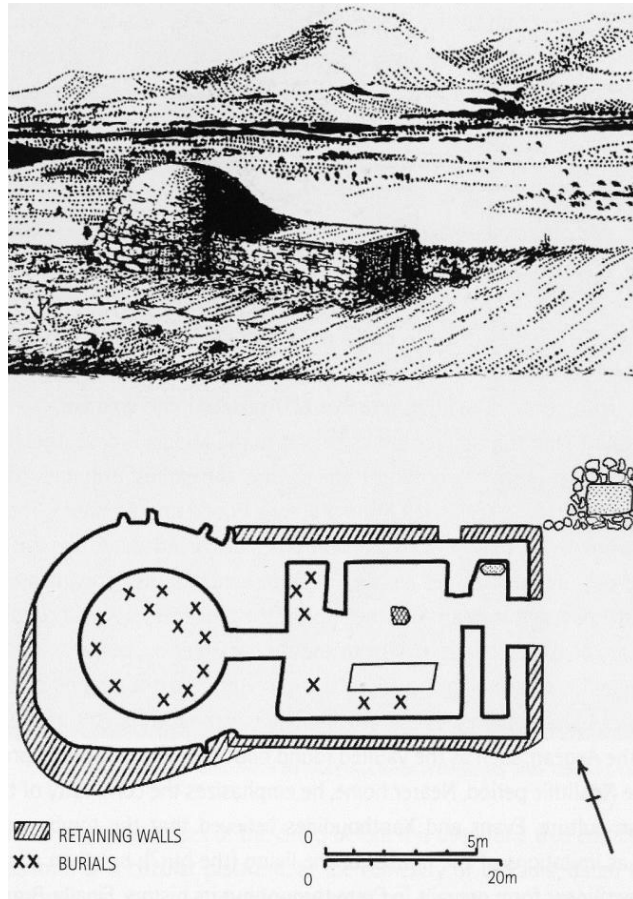

- Ο κυψελωτός **Θησαυρός του Ατρέως**, Μυκήνες, 1250π.Χ.

ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΟ ΑΙΓΑΙΟ ΕΚΦΟΡΑ ΚΑΤΑ ΔΑΚΤΥΛΙΟΥΣ

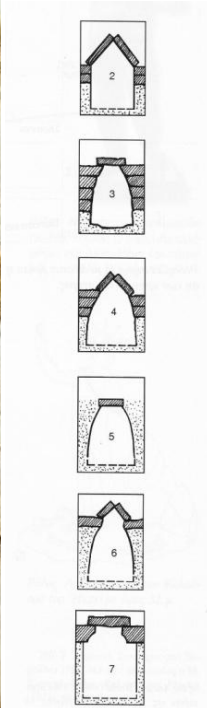
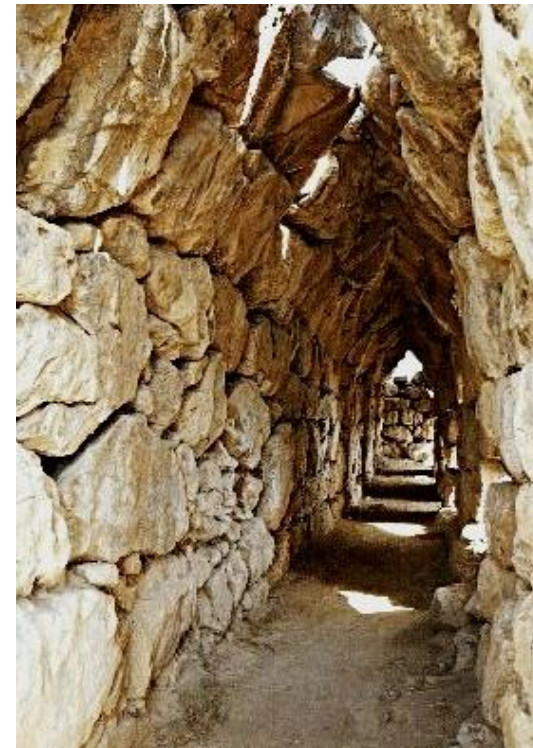

- **Απεσωκάρι**, Μεσσαρά Κρήτης, μεσομινωικός τάφος
- **Θορικός**, Αττική, θολωτός τάφος μυκηναϊκής περιόδου

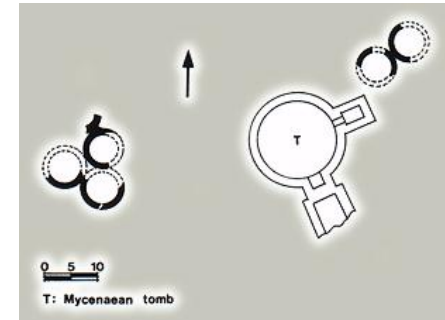
ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΟ ΑΙΓΑΙΟ ΕΚΦΟΡΑ ΜΕ ΑΝΤΙΣΤΗΡΙΞΗ

- Η σύριγγα της Τίρυνθας, τέλη 13^{ου} αι. π.Χ.
- Δήλος, όρος Κύνθος, μυκηναϊκός ναός του Απόλλωνα
- Ρόδος, τομές στη σήραγγα του υδραγωγείου της πόλης

ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΟ ΑΙΓΑΙΟ

- Τα πρωτοελλαδικά κυκλικά κτίσματα του **Ορχομενού** είχαν πέτρινες βάσεις και ανωδομή από ωμές πλίνθους και ήταν κατοικίες ή σιτοβολώνες
- Το αψιδωτό μεγαροειδές κτήριο Α στο **Θέρμο** της Αιτωλίας, ca. 1500 π.Χ., είχε επίσης ανωδομή από ωμές πλίνθους

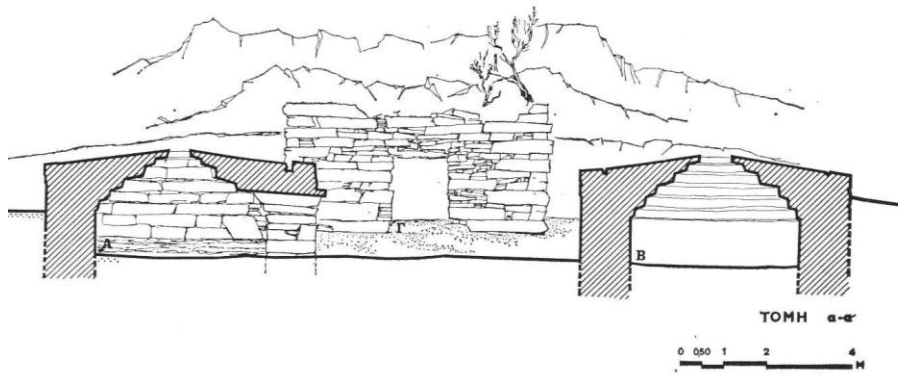
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ

- Το **δρακόσπιτο** στην κορυφή του όρους Όχη στην Εύβοια, ξερολιθικό με τοίχους πάχους 1μ., είναι ίσως ελληνιστικό ιερό

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ

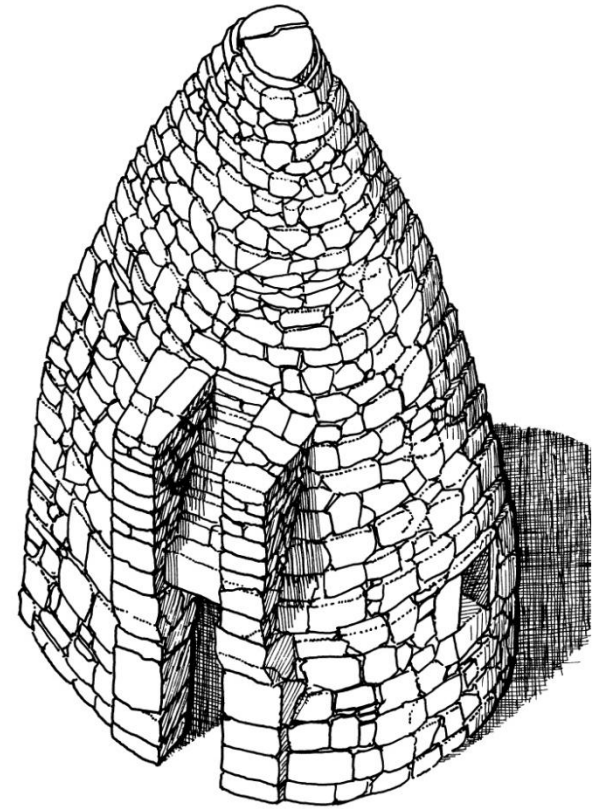

- Μεταγενέστερα, μετριότερης κατασκευής δρακόσπιτα στην ίδια περιοχή (**Πάλη Λάκα, Στύρα**) είχαν ίσως ποιμενική χρήση

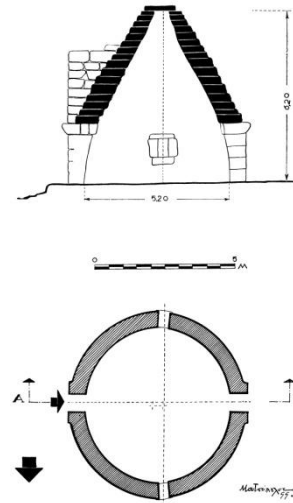
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ

- Η Θόλος **Γαίον** (=ιερό της Γης) της αρχαίας **Βούρας** στην Αιγιαλεία είναι πετρόχτιστη κατασκευή με ψηλό εκφορικό θόλο της ελληνοιστικής περιόδου (μεταξύ 3^{ου} αι. π.Χ και 173 μ.Χ. που μνημονεύεται από τον Πausανία

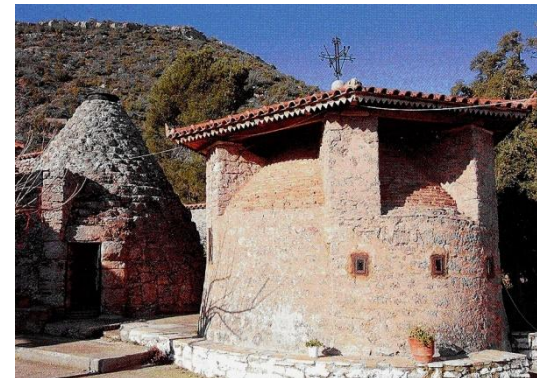

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ

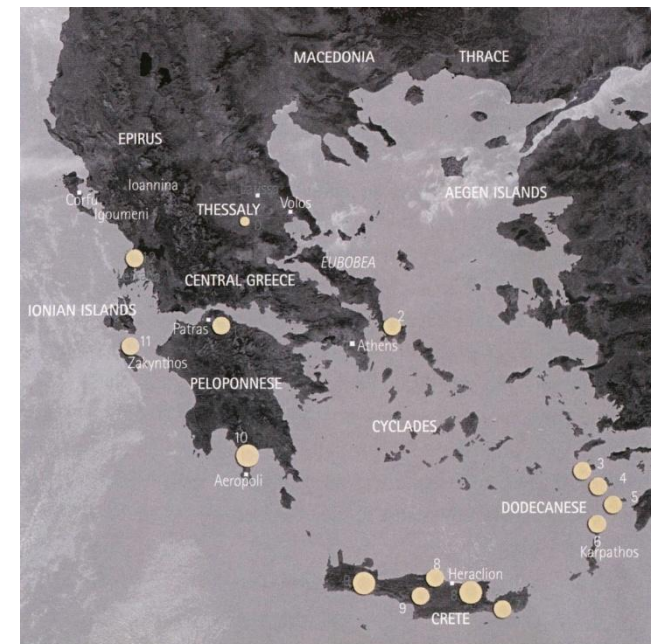

- Σήμερα το Γαίον σώζεται ενσωματωμένο στο καθολικό της μονής της Αγίας Τριάδας κοντά στο Διακοφτό

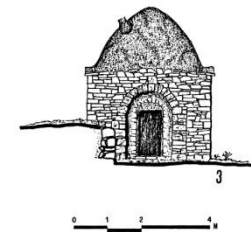
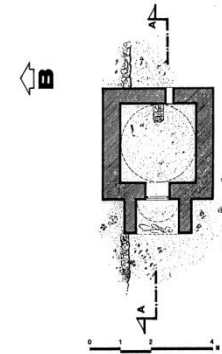
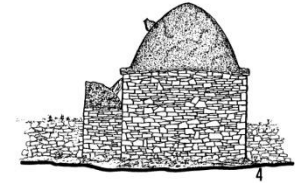
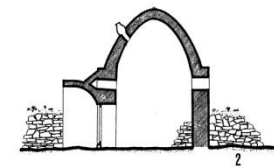

Η ΕΚΦΟΡΑ ΣΤΗΝ ΑΝΩΝΥΜΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ

- Οι εκφορικές κατασκευές της ελληνικής παράδοσης αποτελούν τη γέφυρα ανάμεσα στην αρχαιότητα και τη σύγχρονη ανώνυμη αρχιτεκτονική, αλλά και ανάμεσα στη Δυτική Μεσόγειο και την Εγγύς Ανατολή

Η ΕΚΦΟΡΑ ΣΤΗΝ ΑΝΩΝΥΜΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ

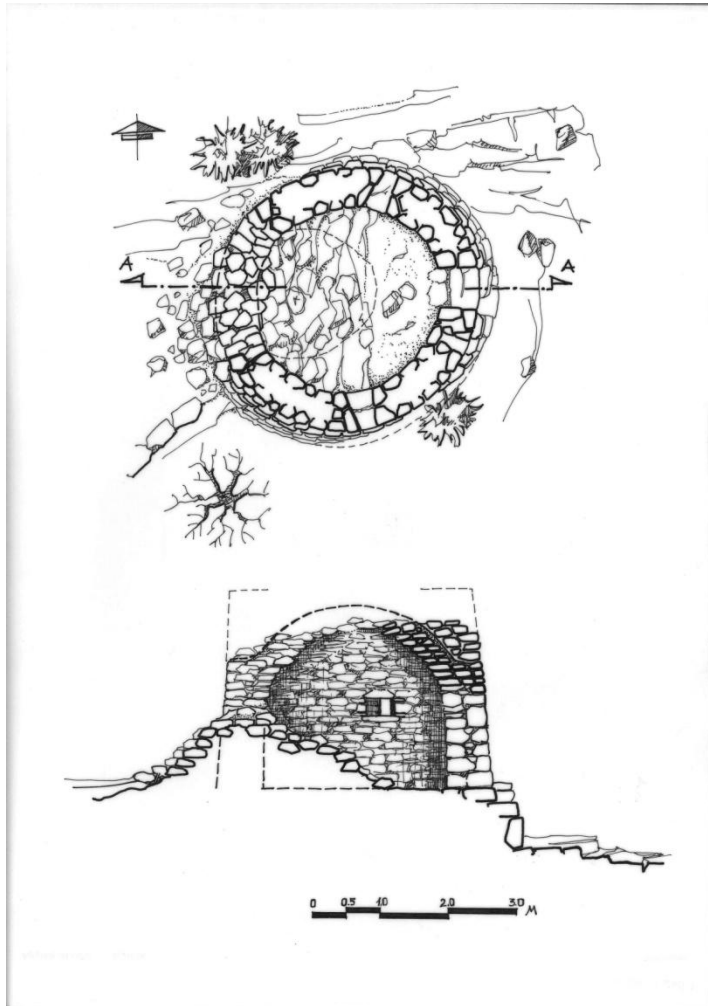

- Σαρία Καρπάθου, τετράγωνο κτίσμα με ωοειδή εκφορικό θόλο, σε οικισμό των σκοτεινών χρόνων (προ του 1000μ.Χ.), που απηχεί συριακά πρότυπα

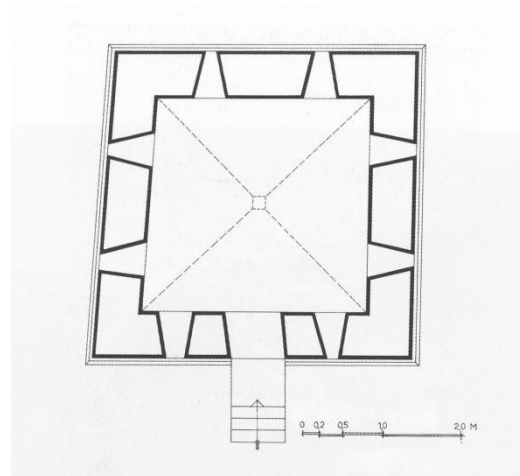
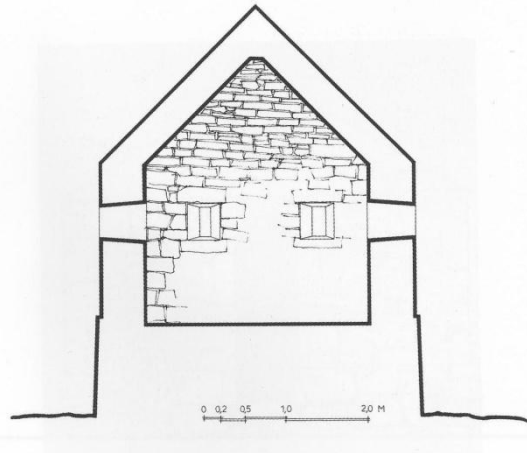
Η ΕΚΦΟΡΑ ΣΤΗΝ ΑΝΩΝΥΜΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ

- Εκφορικός πυργίσκος-βίγλα της ύστερης βενετοκρατίας (17^{ου} αι.) στη ΒΑ. Κρήτη

Η ΕΚΦΟΡΑ ΣΤΗΝ ΑΝΩΝΥΜΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ

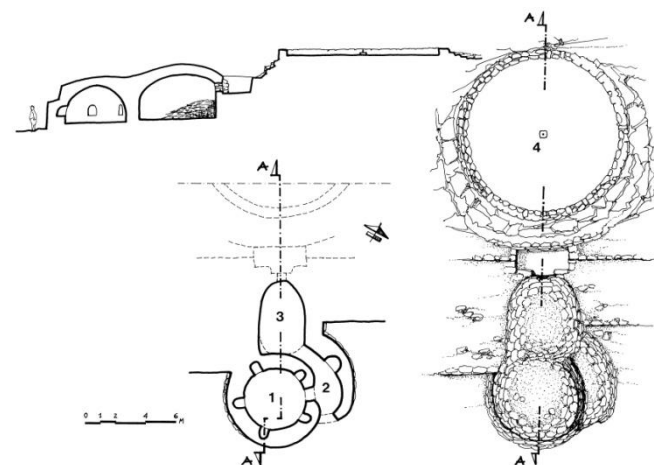
- *Βαρδιόλα*, πυργίσκος-βίγλα του τέλους της βενετοκρατίας (ca.1770) στη Ζάκυνθο

Η ΕΚΦΟΡΑ ΣΤΗΝ ΑΝΩΝΥΜΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ

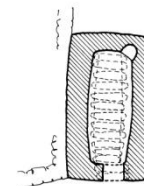

- **Βόλτοι**, εκφορικά κτίσματα εποχικής διαμονής στην ορεινή Λευκάδα (οροπέδιο **Εγκλουβής**)

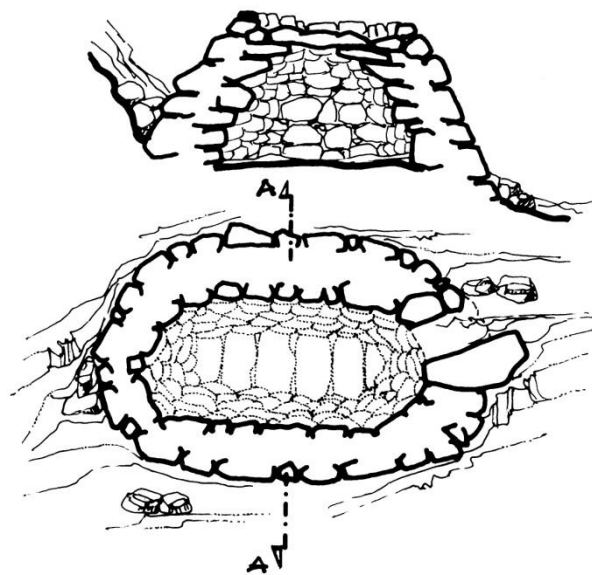
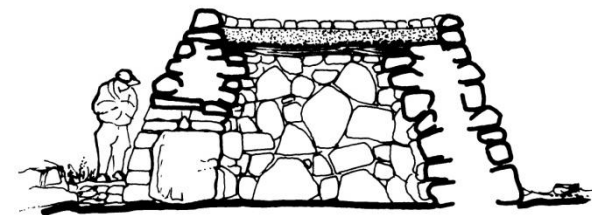
Η ΕΚΦΟΡΑ ΣΤΗΝ ΑΝΩΝΥΜΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ

- Ξερολιθικά *κολόσπιτα* μεγαλιθικού χαρακτήρα στη Μάνη

Η ΕΚΦΟΡΑ ΣΤΗΝ ΑΝΩΝΥΜΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ

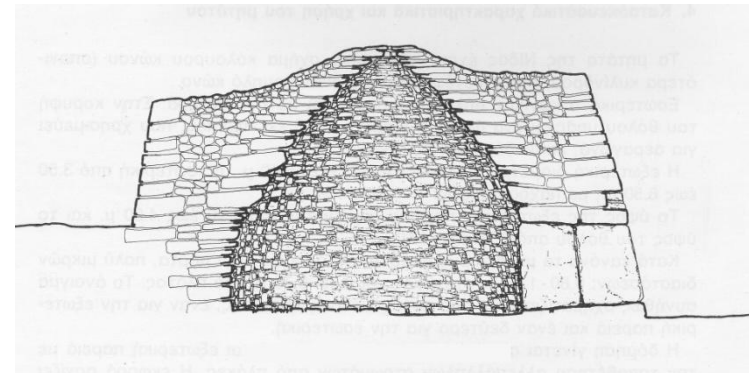

- **Κύφες**, ξερολιθικά αγροτικά ενδιαιτήματα στη Χάλκη και την Αλιμιά, Δωδεκάνησα

Η ΕΚΦΟΡΑ ΣΤΗΝ ΑΝΩΝΥΜΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ

- **Γυριστά μητάτα**,
ξερολιθικά ποιμενικά
κτίσματα στην
Κεντροδυτική Κρήτη

Η ΕΚΦΟΡΑ ΣΤΗΝ ΑΝΩΝΥΜΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ

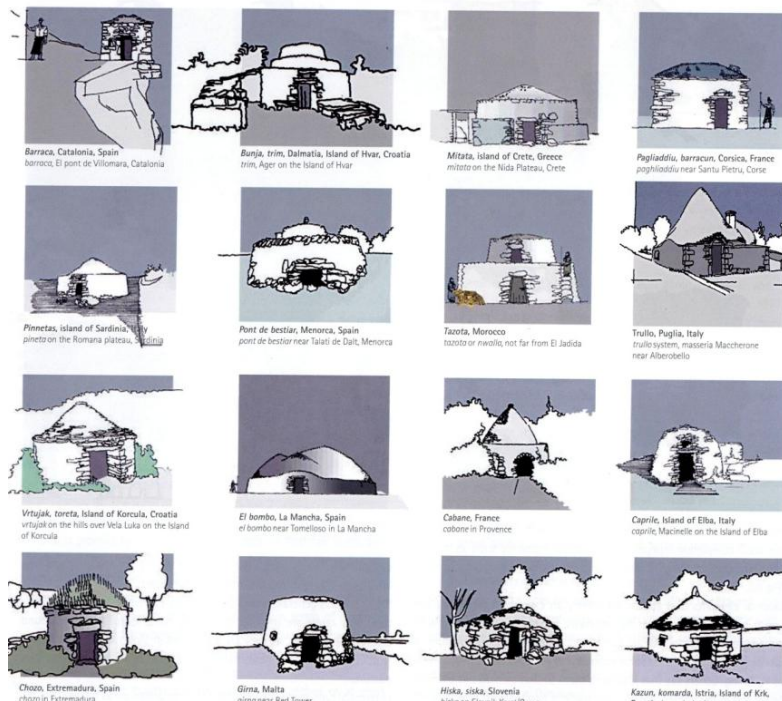

- **Θόλοι**, εποχικά αγροτικά καλύβια στην περιοχή Διμηνίου, Πήλιο

ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ

ΕΚΛΕΚΤΙΚΕΣ ΣΥΓΓΕΝΕΙΕΣ

- Ο πλούτος των εκφορικών μορφών στην ανώνυμη αρχιτεκτονική του ευρύτερου μεσογειακού χώρου είναι απέραντος

ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ ΕΚΛΕΚΤΙΚΕΣ ΣΥΓΓΕΝΕΙΕΣ

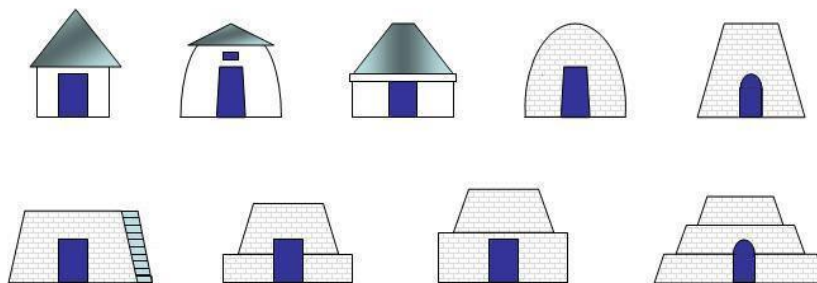

- ***Hiska***, Σλοβενία
- ***Bunja***, ***Hvar*** και
- ***Komarda***, νησίδα ***Krk***, Κροατία

ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ ΕΚΛΕΚΤΙΚΕΣ ΣΥΓΓΕΝΕΙΕΣ

- ***Trulli***, Kalimera & Alberobello, Puglia
- ***Pagghiare***, Salento, τυπολογία

ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ ΕΚΛΕΚΤΙΚΕΣ ΣΥΓΓΕΝΕΙΕΣ

- ***Pinetu***, Σαρδηνία
- ***Caprile***, νήσος Έλβα

ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ ΕΚΛΕΚΤΙΚΕΣ ΣΥΓΓΕΝΕΙΕΣ

- *Μάλτα, giren* (ενικός: *girna*)

ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ

ΕΚΛΕΚΤΙΚΕΣ ΣΥΓΓΕΝΕΙΕΣ

- ***Cabane***, Rousillon, Γαλλία
- ***Barracun***, Κορσική
- ***Borie***, Louberon, Γαλλία

ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ ΕΚΛΕΚΤΙΚΕΣ ΣΥΓΓΕΝΕΙΕΣ

- ***Barraca***, Girona, Ισπανία
- ***Pont***, νήσος Μινόρκα

ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ ΕΚΛΕΚΤΙΚΕΣ ΣΥΓΓΕΝΕΙΕΣ

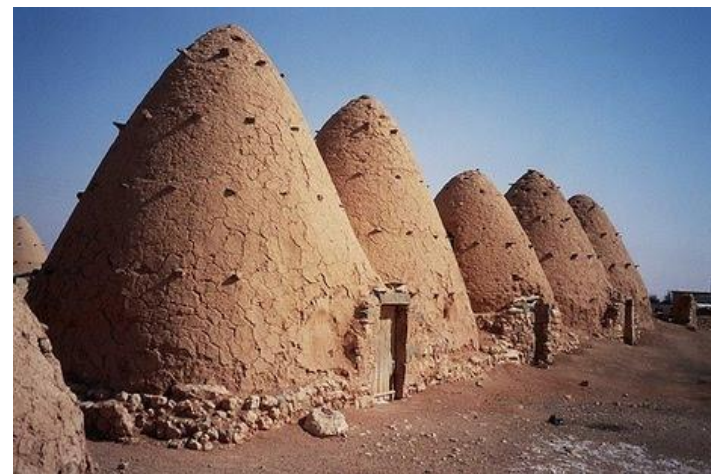
- ***Nawamis***, χερσόνησος Σινά
- ***Mantarah***, Παλαιστίνη

ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ

ΕΚΛΕΚΤΙΚΕΣ ΣΥΓΓΕΝΕΙΕΣ

- Συγκροτήματα από ωμές πλίνθους, περιοχή Harran -Χαλεπίου, Βόρειος Συρία

ΣΥΝΟΨΗ

- Η αρχέγονη αρχιτεκτονική περιλαμβάνει τις πρωταρχικές μορφές, που παρέμειναν ως σήμερα **άχρονες, άτυπες** και **αναλλοίωτες**. Ακολουθούν απλούστατα σχήματα και η κατασκευή τους είναι πρωτόγονη
- Επειδή καλύπτουν εντελώς στοιχειώδεις ανθρώπινες ανάγκες δεν γνώρισαν τυπολογική εξέλιξη, υπήρξαν όμως η βάση για την εξέλιξη όλης της μετέπειτα αρχιτεκτονικής δημιουργίας

Πηγές εικόνων

Διαφάνεια 6

- http://en.wikipedia.org/wiki/File:Lascaux_painting.jpg
- http://hypethros.blogspot.gr/2011/12/blog-post_3779.html

Διαφάνεια 7

- [http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Odilon_Redon_-_Primitive_Man_\(Seated_in_Shadow\).jpg](http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Odilon_Redon_-_Primitive_Man_(Seated_in_Shadow).jpg)

Διαφάνεια 8

- http://farm5.static.flickr.com/4123/4820175157_63a3c81a07.jpg

Διαφάνεια 9

- <http://archetypaeng.blogspot.gr/2010/05/correlations-with-contemporary-art-with.html>

Διαφάνεια 10

- <http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Yurt-construction-2.JPG>
- <http://www.skewsme.com/assassin.html#axzz2wCTQQRqs>

Διαφάνεια 11

- Προσωπικό αρχείο

Διαφάνεια 12

- Προσωπικό αρχείο

Διαφάνεια 13

- Α. Ραρορορτ-Δ. Φιλιππίδης, *Ανώνυμη αρχιτεκτονική και πολιτιστικοί παράγοντες*, Μέλισσα, Αθήνα 2010, σελ 14

- <http://dobes.mpi.nl/projects/semang/people/>

Διαφάνεια 12

- [http://blogs.sch.gr/lithoglypta8gymioan/page/4/#prettyPhoto\[104\]/1/](http://blogs.sch.gr/lithoglypta8gymioan/page/4/#prettyPhoto[104]/1/)

Διαφάνεια 13

- <http://www.anelixi.org/oikologiki-arxitektoniki/domisi-pilou/i-domisi-tou-pilou-stin-ellada/eisagogi/>

Πηγές εικόνων

Διαφάνεια 14

- <http://archetypa.blogspot.com>
- <http://archetypaeng.blogspot.gr/2010/05/from-neolithic-period-until-today.html>

Διαφάνεια 15

- http://1.bp.blogspot.com/-bnjiF590hRM/T_Qpgad_4UI/AAAAAAAAAG8/gYT0bl63sfs/s1600/mainland_IMG_2940b.JPG
- <http://static.panoramio.com/photos/large/3063533.jpg>

Διαφάνεια 16

- http://2.bp.blogspot.com/_HUZNqTmmdAI/RbD2jHQ3efI/AAAAAAAAAGg/nbIPkgo19Y0/s1600-h/tentss+
- <https://www.flickr.com/photos/marinegirl/143965270/sizes/z/in/photolist-dHRRQ-hyJLQ-hyJLY-nuSrq-nuSrN-nuSth-qsoUq-NnofK-2YkARp-3k7eze-3JYvyG-3QfcGq-48kg8M-48kgda-4wYrkF-4Frhde-4LRxZb-4UWoza-57ZQT3-5aGUEG-5sAnKM-5vDaep-5E9aVg-5E9bi2-5EdrUu-5MhCGa-5Vp4BH-66sUyZ-66sYda-6eL62K-6kpzKr-6pR65K-6v8TUX-6vd4PQ-6H2EJK-6J1Gnv-6R2C5h-6S7ywa-6SbDdu-75FrFn-aVPb5z-bmqLrS-bzkC2r-bzkCbK-bzkCTR-bzkC62-bzkBVC-bzkBYg-bzkBSK-bzkC9F-8RzfLN/>

Διαφάνεια 17

- <http://archetypa.blogspot.com>
- *Ελληνική Παραδοσιακή Αρχιτεκτονική*, τ. 5, εκδ. Μέλισσα, Αθήνα, σελ 259.

Διαφάνεια 18

- http://commons.wikimedia.org/wiki/File:St_Fagans_A_Hut.jpg
- http://en.wikipedia.org/wiki/File:Toda_Hut.JPG
- http://commons.wikimedia.org/wiki/File:%CE%97ut_in_gyftokamos.jpg

Διαφάνεια 19

- http://commons.wikimedia.org/wiki/File:St_Fagans_A_Hut.jpg
- http://en.wikipedia.org/wiki/File:Toda_Hut.JPG

Πηγές εικόνων

Διαφάνεια 20

- http://www.inriodulce.com/images/slickrock_02.jpg
- <http://home.earthlink.net/~mikedemanatravel/mali.html>

Διαφάνεια 22

- http://3.bp.blogspot.com/-KVuWEBJavK4/TiVn5wyIXJI/AAAAAAAAABbQ/0X2r-ZALMj0/s1600/TAK_4091.jpg
- Ν.Κ. Μουτσόπουλος, Μακεδονική Αρχιτεκτονική (διδασκτικό βιβλίο, επανειλημμένες εκδόσεις), σελ 28

Διαφάνεια 23

- http://www.e-kyklades.gr/images/ss_iraklia_aloni_F20319.jpg
- <http://www.inprecor.gr/wp-content/uploads/2012/07/greeceburningdollars-e1343209302801.jpg>

Διαφάνεια 24

- <http://www.dinfo.gr/to-%CE%BC%CF%85%CF%83%CF%84%CE%AE%CF%81%CE%B9%CE%BF-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CF%83%CF%84%CF%8C%CE%BF%CF%85%CE%BD%CF%87%CE%B5%CF%84%CE%B6/>
- http://www.colorsystem.com/?page_id=175&lang=en
- <http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Triskeli-on-spiral-threespoked-inspiral.svg>

Διαφάνεια 25

- https://www.diigo.com/list/norma_da/eco_tectura
- <http://nickkahler.tumblr.com/post/4667937925>

Διαφάνεια 26

- <http://archetypa.blogspot.com>
- http://weheartit.com/entry/54140140/from/designmodo.com?context_user=EmMaBr

Πηγές εικόνων

Διαφάνεια 27

- Κ. Οικονόμου, *Αστική & λαϊκή κατοικία στην Ελληνική Παράδοση*, Ζήτη, Θεσσαλονίκη 2013, σελ. 24.

Διαφάνεια 28

- http://en.wikipedia.org/wiki/File:Tripolye_hut.jpg
- *Ελληνική Παραδοσιακή Αρχιτεκτονική*, τ. 5, εκδ. Μέλισσα, Αθήνα, σελ 257

Διαφάνεια 29

- <http://www.wondergreece.gr/public/images/2013/05/08/kyfes/20130508163333kyfes1.jpg>
- http://forums.techguy.org/attachments/171198d1274239917/pic_01.jpg

Διαφάνεια 30

- http://images.travelpod.com/tw_slides/ta00/9c7/1b2/hut-somewhere-in-northern-cameroon-yaounde.jpg
- <http://m6.i.pbbase.com/o6/93/329493/1/78385216.a22Kikr3.MaliNov06368.jpg>

Διαφάνεια 31

- <http://www.plataformaarquitectura.cl/2013/12/24/arquitectura-vernacula-viviendas-musgum-en-camerun/>
- <http://www.panoramio.com/photo/2156768>

Διαφάνεια 32

- <http://cecilimages.photoshelter.com/gallery-image/Nomads-Muslim-Fulani/G0000ZJu5Mf.5Aol/I0000.3fK0e6e7AI>
- <http://www.pbbase.com/bmcmorrow/image/78053608>
- <http://cache2.asset-cache.net/gc/sb10068587pc-001-mali-sahara-traditional-hut-of-gettyimages.jpg?v=1&c=IWSAsset&k=2&d=Qn2QAJhePTks1ciD7w7cq8%2FtNMkaVKjZIPK4IWq%2BE4d6GGBJxX0KP9Q%2BJveMOFL%2FmfhfNiCtCGvBCzoL3oB1xA%3D%3D>

Πηγές εικόνων

Διαφάνεια 33

- <http://www.flickr.com/photos/rudiroels/5125678948/sizes/m/in/photostream/>
- <http://images.travelpod.com/users/downtocl/clara-africa06.1155411540.dsc01679.jpg>
- http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Maasai_house.jpg

Διαφάνεια 34

- http://biglux.ru/photos/unikalnie_doma/unidom6.png
- <http://www.travelorders.com/wp-content/uploads/2010/04/Ganvibeninpaulsmith.jpg>
- <http://cg3nigeria.wikispaces.com/Political+Culture>

Διαφάνεια 35

- <http://notesfromcamelidcountry.net/tag/toguna/>
- <http://seanhowman.blogspot.gr/>
- http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Dogon_Village.jpg

Διαφάνεια 36

- [http://en.wikipedia.org/wiki/File:Lesotho_Slide_Show_\(294\).JPG](http://en.wikipedia.org/wiki/File:Lesotho_Slide_Show_(294).JPG)
- http://c0027112.cdn.cloudfiles.rackspacecloud.com/44383_fullsize.jpg
- <http://www.blog-photo-nb.com/wp-content/uploads/2008/11/djingliacameroun.jpg>

Διαφάνεια 37

- Ελληνική Παραδοσιακή Αρχιτεκτονική, τ. 5, εκδ. Μέλισσα, Αθήνα, 248
- http://1.bp.blogspot.com/_TqEpbOurlxU/TIXEI6wOMhI/AAAAAAAAAADE/gDme3-pCqws/s320/%CF%83%CE%B1%CF%81.+%CF%83%CF%84%CE%AC%CE%BD%CE%B7-www.letzeto.gr.jpg
- http://commons.wikimedia.org/wiki/File:%CE%97ut_in_gyftokamos.jpg

Πηγές εικόνων

Διαφάνεια 38

- *Ελληνική Παραδοσιακή Αρχιτεκτονική*, τ. 5, εκδ. Μέλισσα, Αθήνα, σελ 249.

Διαφάνεια 39

- *Ελληνική Παραδοσιακή Αρχιτεκτονική*, τ. 5, εκδ. Μέλισσα, Αθήνα, σελ 248.

Διαφάνεια 40

- http://2.bp.blogspot.com/_lblAn0i9444/Sg7Vrq3r54I/AAAAAAAAAD0/BFD05PqgC4o/s1600-h/DSCN3089.jpg
- Κ. Οικονόμου, *Αστική & λαϊκή κατοικία στην Ελληνική Παράδοση*, Ζήτη, Θεσσαλονίκη 2013, σελ. 19

Διαφάνεια 41

- http://www.diakopes.gr/files/1/Media/2012/09/04/mes_poli_02.jpg?maxwidth=645&maxheight=400&mode=crop&scale=both&align=middlecenter
- http://www.xanthi.ilsp.gr/cultureportalweb/popup.php?photo_id=2272&lang=gr&article_id=786

Διαφάνεια 42

- <http://filforn.blogspot.gr/2010/06/girna-of-malta.html>

Διαφάνεια 43

- http://images.travelpod.com/tw_slides/ta00/9e3/a9c/inside-a-harran-house-kitchen-harran.jpg

Διαφάνεια 44

- http://www.regione.sardegna.it/immagini/1_14_20041230124003.jpg

Διαφάνεια 45

- SaverioMecca-Letizia Dipasquale (ed.), *Earthen Domes & Habitats. Villages of Northern Syria. An architectural tradition shared by East and West*, Edizioni ETS, Pisa 2009, σελ. 35
- http://photos.wikimapia.org/p/00/00/99/73/74_big.jpg
- SaverioMecca-Letizia Dipasquale (ed.), *Earthen Domes & Habitats. Villages of Northern Syria. An architectural tradition shared by East and West*, Edizioni ETS, Pisa 2009, σελ. 32

Διαφάνεια 46

- SaverioMecca-Letizia Dipasquale (ed.), *Earthen Domes & Habitats. Villages of Northern Syria. An architectural tradition shared by East and West*, Edizioni ETS, Pisa 2009, σελ. 145

Πηγές εικόνων

Διαφάνεια 47

- Saverio Mecca-Letizia Dipasquale (ed.), *Earthen Domes & Habitats. Villages of Northern Syria. An architectural tradition shared by East and West*, Edizioni ETS, Pisa 2009, σελ. 144

Διαφάνεια 48

- <http://ru.advisor.travel/poi/6222/gallery#50335103>
- <http://cdn2.all-art.org/Architecture/images8/766.jpg>

Διαφάνεια 49

- http://www.alghero.org/main/images/BARUMINI_COMPLETO.JPG
- Saverio Mecca-Letizia Dipasquale (ed.), *Earthen Domes & Habitats. Villages of Northern Syria. An architectural tradition shared by East and West*, Edizioni ETS, Pisa 2009, σελ. 52
- <http://media-cache-ec0.pinimg.com/736x/43/0b/ed/430bed3643c834cad055608ca276e36b.jpg>

Διαφάνεια 50

- <http://www.sardegna.digitallibrary.it/mmt/480/51510.jpg>

- <http://3.bp.blogspot.com/-X1oFOkft9nA/UVtglzPoPol/AAAAAAAAAM4/I6PHONTMpgE/s1600/maglietta-bianca+santu+antine.jpg>
- http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/a/a6/Nuraghe_santu_antine_torralba.JPG
- http://www.minoanatlantis.com/pix/Santu_Antine_Nuraghe_Sectional.jpg

Διαφάνεια 51

- http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/2/2c/Nuraghe_Losa.jpg
- <http://colonne.idra.info/Inx/IMG/jpg/NUR2p26.jpg>

Διαφάνεια 52

- http://www.spanisharts.com/arquitectura/imagenes/prehistoria/talayot_sonfornes_plano.jpg
- <http://prehistoriacc.wikispaces.com/file/view/talaiot-de-torrellonet-vell-2.jpg/233399878/talaiot-de-torrellonet-vell-2.jpg>
- http://www.spanisharts.com/arquitectura/imagenes/prehistoria/talayot_planos.jpg

Πηγές εικόνων

Διαφάνεια 53

- Saverio Mecca-Letizia Dipasquale (ed.), *Earthen Domes & Habitats. Villages of Northern Syria. An architectural tradition shared by East and West*, Edizioni ETS, Pisa 2009, σελ. 54
- http://www.maremmaguide.com/image-files/tomb_found_500.jpg
- <http://ancientrome.ru/art/artwork/arch/etr/ar0013-0.jpg>
- Saverio Mecca-Letizia Dipasquale (ed.), *Earthen Domes & Habitats. Villages of Northern Syria. An architectural tradition shared by East and West*, Edizioni ETS, Pisa 2009, σελ. 58

Διαφάνεια 54

- Ν.Κ. Μουτσόπουλος, *Τα αρχοντικά της Μακεδονίας, 15^{ος}-18^{ος} αι.*, Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη 1993, σελ 60
- <http://www.anelixi.org/oikologiki-arxitektoniki/domisi-pilou/i-domisi-tou-pilou-stin-ellada/eisagogi/>
- <http://openarchitecturenetwork.org/projects/nyayohouse>

Διαφάνεια 55

- <http://www.anelixi.org/oikologiki-arxitektoniki/domisi-pilou/i-domisi-tou-pilou-stin-ellada/eisagogi/>
- http://afaia-kalokairi.blogspot.gr/2011/11/blog-post_251.html

Διαφάνεια 56

- <http://www.grisel.net/images/greece/Mycenae28.JPG>
- <http://www.greeklandscapes.com/image-slides/mycenae/images/mycenae-06.jpg>

Διαφάνεια 57

- <http://3.bp.blogspot.com/-M7TemmGGpaU/T5L1In3QUYI/AAAAAAAAKq4/-F22ZIO3Zmc/s640/%CE%98%CE%B7%CF%83%CE%B1%CF%85%CF%81%CF%8C%CF%82+%CF%84%CE%BF%CF%85+%CE%91%CF%84%CF%81%CE%AD%CE%B1+4.jpg>
- Saverio Mecca-Letizia Dipasquale (ed.), *Earthen Domes & Habitats. Villages of Northern Syria. An architectural tradition shared by East and West*, Edizioni ETS, Pisa 2009, σελ. 48

Πηγές εικόνων

- http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/2/2f/Treasure_of_Atreus.jpg

Διαφάνεια 58

- Saverio Mecca-Letizia Dipasquale (ed.), *Earthen Domes & Habitats. Villages of Northern Syria. An architectural tradition shared by East and West*, Edizioni ETS, Pisa 2009, σελ. 41, 44

Διαφάνεια 59

- Ν.Κ. Μουτσόπουλος, «Τα “δρακόσπιτα” της ΝΔ Εύβοιας. Συμβολή στην αρχιτεκτονική, την τυπολογία και τη μορφολογία τους», *Επιστημονική Επετηρίδα της Πολυτεχνικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης-Τμήμα Αρχιτεκτόνων*, τ. Η' (1978-1980), σελ.143
- <http://alphalinenet.files.wordpress.com/2008/11/tirins171.jpg>
- Wolfram Hoerfner (επιμ.), *Ιστορία της κατοικίας, 5000π.Χ-500μ.Χ.*, University Studio Press, Θεσσαλονίκη 2005, σελ 312

Διαφάνεια 60

- www.ime.gr

- <http://www.orchomenos.gr/uploads/Culture/Mynias/mynias5.jpg>

- http://agrinioreport.com/wp-content/uploads/2014/02/an_thermo.jpg

Διαφάνεια 61

- http://www.diakopes.gr/files/1/Media/2012/07/20/oxi_drakospito_01.jpg?maxwidth=645&maxheight=400&mode=crop&scale=both&align=middlecenter
- http://www.diakopes.gr/files/1/Media/2012/07/20/oxi_drakospito_07.jpg?maxwidth=645&maxheight=400&mode=crop&scale=both&align=middlecenter
- <http://img515.imageshack.us/img515/2523/drakospitope5.jpg>

Διαφάνεια 62

- Ν.Κ. Μουτσόπουλος, «Τα “δρακόσπιτα” της ΝΔ Εύβοιας. Συμβολή στην αρχιτεκτονική, την τυπολογία και τη μορφολογία τους», *Επιστημονική Επετηρίδα της Πολυτεχνικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης-Τμήμα Αρχιτεκτόνων*, τ. Η' (1978-1980), σελ.373

Πηγές εικόνων

- Ν.Κ. Μουτσόπουλος, «Τα “δρακόσπιτα” της ΝΔ Εύβοιας. Συμβολή στην αρχιτεκτονική, την τυπολογία και τη μορφολογία τους», *Επιστημονική Επετηρίδα της Πολυτεχνικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης-Τμήμα Αρχιτεκτόνων*, τ. Η' (1978-1980), σελ.379
- <http://2.bp.blogspot.com/-2NVTiCA2a3k/UUnt7hdiS1I/AAAAAAAAABNg/Di6u0egbeuY/s1600/STYRA+47.jpg>

Διαφάνεια 63

- Ν.Κ. Μουτσόπουλος, *Αρχιτεκτονικά μνημεία της αρχαίας Βούρας*, Αθήναι 1958

Διαφάνεια 64

- Ν.Κ. Μουτσόπουλος, *Αρχιτεκτονικά μνημεία της αρχαίας Βούρας*, Αθήναι 1958
- Ν.Κ. Μουτσόπουλος, *Αρχιτεκτονικά μνημεία της αρχαίας Βούρας*, Αθήναι 1958
- http://content-mcdn.ethnos.gr/filesystem/images/20100615/low/assets_LARGE_t_420_12787545.JPG

Διαφάνεια 65

- Saverio Mecca-Letizia Dipasquale (ed.), *Earthen Domes & Habitats. Villages of Northern Syria. An architectural tradition shared by East and West*, Edizioni ETS, Pisa 2009, σελ. 97

Διαφάνεια 66

- http://www.globosapiens.net/data/gallery/tu/pictures_468/--turkey--anlurfa--id=43927.jpg
- http://content-mcdn.ethnos.gr/filesystem/images/20110529/engine/assets_LARGE_t_420_20559536_type12128.jpg

Διαφάνεια 67

- Προσωπικό αρχείο
- Προσωπικό αρχείο

Διαφάνεια 68

- Σχέδια: Διον. Ζήβας, «Οι βαρδιόλες της Ζακύνθου», *Θησαυρίσματα*, τ. 33 (2003), σ. 303-310
- Φωτογραφία: http://farm4.static.flickr.com/3662/5829192220_961175614d_m.jpg

Πηγές εικόνων

Διαφάνεια 69

- http://www.holidaysinlefkada.eu/new_image/LK0093-B.jpg
- <http://www.kolivas.de/wp-content/uploads/2011/08/voltos.jpg>
- Προσωπικό αρχείο

Διαφάνεια 70

- <http://www.mani.org.gr/arhitektoniki/vlasis/mega103.JPG>
- *Ελληνική Παραδοσιακή Αρχιτεκτονική*, τ. 4, εκδ. Μέλισσα, Αθήνα
- <http://www.mani.org.gr/arhitektoniki/vlasis/mega101.JPG>

Διαφάνεια 71

- <http://www.wondergreece.gr/public/images/2013/05/08/kyfes/20130508163333kyfes2.jpg>
- Προσωπικό αρχείο

Διαφάνεια 72

- <http://i1178.photobucket.com/albums/x372/piero5/kriti/060.jpg>

- Κ. Συρμακέζης, *Τα μητάτα της Κρήτης. Διερεύνηση της στατικής λειτουργίας τους με σύγχρονες μεθόδους*, Εκδόσεις Μουσείου Κρητικής Εθνολογίας, Βώροι 1988, σελ. 11
- <http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CF%81%CF%87%CE%B5%CE%AF%CE%BF:P5250020.JPG>

Διαφάνεια 73

- Προσωπικό αρχείο
- Προσωπικό αρχείο

Διαφάνεια 74

- Saverio Mecca-Letizia Dipasquale (ed.), *Earthen Domes & Habitats. Villages of Northern Syria. An architectural tradition shared by East and West*, Edizioni ETS, Pisa 2009, σελ. 72
- http://www.stoneshelter.org/stone/objects_print.htm

Διαφάνεια 75

- <http://www.stoneshelter.org/stone/objects/hiska/2.htm>
- <http://www.stoneshelter.org/stone/objects/trim/2.htm>

Πηγές εικόνων

- http://www.stoneshelter.org/stone/bunja_print.htm
- <http://www.stoneshelter.org/stone/objects/kazun/5.htm>

Διαφάνεια 76

- <http://www.stoneshelter.org/stone/objects/trullo/8.htm>
- <http://www.payer.de/tropenarchitektur/trarch011207.jpg>
- Χάρτης :
http://www.stoneshelter.org/stone/trullo_print.htm
- http://bb-club-italy.it/turismo-enogastronomico/img/-Trulli_alberobello.jpg

Διαφάνεια 77

- <http://www.stoneshelter.org/stone/objects/pineta/2.htm>
- <http://www.stoneshelter.org/stone/objects/caprile/4.htm>
- Χάρτης :
http://www.stoneshelter.org/stone/trullo_print.htm

Διαφάνεια 78

- <http://www.stoneshelter.org/stone/objects/girna/2.htm>
- http://www.stoneshelter.org/stone/girna_print.htm
- http://2.bp.blogspot.com/_tQgaqPkgMnY/TERIsnQNdkl/AAAAAAAAHKw/Ekcpd9u88vc/s1600/Girna.jpg

Διαφάνεια 79

- <http://www.stoneshelter.org/stone/objects/cabane/6.htm>
- http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/2/28/Borie_in_Claparede_1_by_JM_Rosier.jpg
- http://www.stoneshelter.org/stone/cabane_print.htm
- <http://www.stoneshelter.org/stone/objects/pagliaddiou/4.htm>

Διαφάνεια 80

- <http://www.stoneshelter.org/stone/objects/baracca/4.htm>
- http://www.stoneshelter.org/stone/baracca_print.htm
- <http://www.stoneshelter.org/stone/objects/pont/6.htm>

Πηγές εικόνων

Διαφάνεια 81

- http://users.wowway.com/~mfeay2871/images/Christmas2010/egypt/Nawamis_in_sinai.JPG
- http://www.stoneshelter.org/stone/mantarah_print.htm
- <http://www.stoneshelter.org/stone/objects/mantarah/2.htm>
- <http://www.sinaidesertfox.com/wp-content/uploads/2013/09/Nawamis-tombs-Sinai.jpg>

Διαφάνεια 82

- <http://3.bp.blogspot.com/-NZYuHMNZyqA/Th9NeYVpTJI/AAAAAAAAAJno/amjYrClvu1g/s640/DSC04253-%255BDesktop-Resolution%255D-794049.jpg>
- http://4.bp.blogspot.com/_8sWJgd3wRKs/TDivBw_OqRI/AAAAAAAAABVU/c6mGom8n7Po/s1600/beehive.house2.jpg
- http://www.globosapiens.net/data/gallery/tu/pictures_468/--turkey--anlurfa--id=43927.jpg

Διαφάνεια 83

- <http://liberationtreatmentccsvi.com/wp-content/uploads/2010/08/CAVEMAN.jpg>

Τέλος

Επεξεργασία: Τάσιου Στεφανία
Θεσσαλονίκη, Εαρινό Εξάμηνο 2014

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

